

ตำราแบบธรรมเนียมในราชสำนักครั้งกรุงศรีอยุธยา

กับ

พระวิจารณ์ของสมเด็จพระยาตำราวงษานุภาพ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทาน

ในงานพระศพ

เจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประภาพรรณพิไลย

ณ พระเมรุท้องสนามหลวง

พุทธศักราช ๒๔๘๓

93

๑๖๕

ตำราแบบธรรมเนียมในราชสำนักครั้งกรุงศรีอยุธยา

กับ

พระวิจารณ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาตำราวงราชานุภาพ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทาน

ในงานพระศพ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประภาพรรณพิไลย

ณ พระเมรุท้องสนามหลวง

พุทธศักราช ๒๔๘๓

คำนำ

ในงานพระเมรุทองตั้งนามหลวง พุทธศักราช ๒๔๗๓ ด้านัก
พระราชวังแจ้งพระบัญชา พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร
เมือทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทรงมอบภาระการ
เลือกและกรพิมพ์หนังสือสำหรับพระราชทานแจกงานพระบรมศพและ
พระศพทูกงานมาให้กรมคิดปกครองจัดทุดเกล้าฯ ถวาย กรมคิดปกครองได้
เลือกเรื่องสำหรับพิมพ์ในงานพระบรมศพและพระศพแต่ในงานดงนี้ คือ

๑. งานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันท-
มหิดล พิมพ์เรื่องพระประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระนิพนธ์
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

๒. งานพระศพสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนคร-
สวรรค์วรพินิต พิมพ์พระราชหัตถเลขาเรื่องเสด็จประพาสดำเนินมาชาม
เฒ่าและพระราชกระแสเรื่องจัดการทหารมณฑลกรุงเทพฯ ในรัชกาลที่ ๕

๓. งานพระศพสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา
นริศรานุวัดติวงศ์ พิมพ์เรื่องพระราชดัญญูกรและตราประจำตัวประจำ
ตำแหน่ง ซึ่งพระยาอนุমানราชชน (ยง เสฐียรโกเศศ) เรียบเรียง

๔. งานพระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพวงสร้อยดอกลี
พิมพ์ประชุมพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔ ภาคปกิณณกะ

๕. งานพระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประภาพรรณ-
พิไชย พิมพ์เรื่องตำราแบบธรรมเนียมในราชสำนักกรุงศรีอยุธยา กับ
พระวิจารณ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

เรื่องทพมพในสมัยนั้น คือเรื่องตำราแบบธรรมเนียมในราชสำนัก
 ครงกรงศ์ร้อยชยา กับพระวิจารณ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม
 พระยาตำราวงษาภาพ คือเรื่องตำราแบบธรรมเนียมในราชสำนัก
 นน ไตพมพครงแวกเมอ พ.ศ. ๒๔๗๐ อยู่ในชุดดัดอักษรธรรมเนียมต่าง ๆ
 ภาคที่ ๑๘ สมเด็จพระกรมพระยาตำราวงษาภาพได้ทรงอธิบายตำนานของ
 หนังสืออน ไตเมอพมพครวณนวา

“เมื่อครงเศียรกรงศ์ร้อยชยาแก่พะมา เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๐ หนังสือ
 คำหรับตำราในราชการเบนอนตราหายหายสูญไปเสียเกือบหมด เพราะใน
 สมัยนั้นยังไม่มวพมพหนังสือไทย หนังสือทงปวงเบนเศียรนไว้อยางดะ
 ณะบดองณะบ เมอประเทศสยามกตบคตงราชธานีไคยเบอนอดัดระชนอก
 ชาดคำหรับตำราในพระราชสำนัก พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงโปรดให้ชาวราช-
 การชงเบนฝวีแบบแผนขนบธรรมเนียมครงกรงศ์ร้อยชยา ประชมกัน
 แต่งตำราในพระราชสำนักขนใหม่ การทแต่งนอยางไคมกจตองการก
 แต่งดะพะเวองนบกอน เมอครงกรงชนบุรีปรากฏว่าไคทำตำราขนใหม่
 ไมกเวอง มาแต่งมากเมอในรัชกาลที่ ๑ กรงรัตน โกลีนทรจันถงรัชกาล
 ที่ ๒ ดเหมอนจะหมตดอชวราชการครงกรงศ์ร้อยชยาเพียงในรัชกาล
 ที่ ๒ จึงมไคปรากฏณะบดคำหรับตำราครงกรงศ์ร้อยชยาชงแต่งภาย
 หตงรัชกาลที่ ๒ มา แมดคำหรับตำราชงไคแต่งขนตงกตาวมานนก
 กระจดกระจายไมมแห่งไคทไครวบรวมไวไคทงหมต เมอตงหอพระสมด
 คำหรับพระนครขนเศ พ.ศ. ๒๔๔๘ เดะหาหนังสือเก้ามารুবรวมกไค
 คำรเวอานนมาเศทเดเรองดองเวอง ไคเวองไคมากพมพไป เพอจะ
 รกษาระบบไวคให้สูญเสย เรองจิงแยกกยายกนตงกตาวมาชางตน

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ มีผู้ได้พระตำราทรงเครื่องตนครกรุงศรี-
 ออยุธยาชนทูตเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน
 น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานฉบับมายังหอพระสมุดฯ
 ออกเรื่องหนังสือซึ่งไม่เคยพิมพ์ พงจะได้พิมพ์ในสมุดเดือนเบนครั้งแรก
 คำหรับตำราในพระราชสำนักซึ่งแต่งขึ้นเมื่อครั้งกรุงธนบุรีและรัชกาลที่
 กรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งยังไม่ได้ฉบับมาไว้ในหอพระสมุดฯ ก็เห็นจะยังมี
 ออก ถึงกระนั้นเพียงเท่าที่ได้นำเอาแต่รวมพิมพ์ไว้ในสมุดเดือน เบน ก็เชื่อ
 ได้ว่าบรรดาผู้ศึกษาโบราณคดีคงจะพอใจอ่านไม่เว้นตัว” ดังนี้

ส่วนประวัติการค้นของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพนั้น ทรง
 นิพนธ์ในระหว่างประทับอยู่ที่บึง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ ความมุ่งหมายของ
 พระองค์ท่าน ทรงจำนงเขียนเป็นร่างถวายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
 เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เพื่อทรงตรวจตราแก้ไขทุกท่วงท
 พลาดพดงบกพร่องหรือแทรกแซมเพิ่มเติมให้ดีขึ้น ได้ทรงนิพนธ์ตั้งมา
 ถวายเป็นคราว ๆ รวมหลายคราว แต่ไม่เคยถวายทรงแทงฉบับอยู่บาง
 เรื่อง ยังหาฉบับบรรณทุกเรื่องไม่ ถึงกระนั้นเท่าที่ทรงนิพนธ์ไว้แล้ว
 กรมประ โยชนเกอกลดแกผู้สนใจในวิชาโบราณคดีเป็นอย่างมาก

ขอพระราชกศัดททรงบำเพ็ญเป็น ส่วน บรมวงศ์ญาติ ตั้งคหกรรม
 จงเป็นผลสำเร็จแก่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประภาพรรณพิ โดย
 ตามควรแก่คดีด้วยในสมัยปรายภพ ทุกประการ.

กรมศิลปากร

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประภาพรรณพิไลย

สารบัญ

ตอนต้น

๑. ตำรากระบวนเสด็จพระราชดำเนินครั้งกรุงศรีอยุธยา หน้า ๑
 - กระบวนเสด็จโดยทางชลมารค " ๒
 - ตอมวง ณ ที่ประพาส " ๕
 - เสด็จทางสถลมารค กระบวนราบ " ๖
 - เสด็จทางสถลมารค กระบวนช้าง " ๘
 - เสด็จทางสถลมารค กระบวนม้า " ๑๐
 - จุกช่องรายทาง " ๑๓
๒. กระบวนเสด็จไปพระพุทธรบาท " ๑๓
 - ตอมวงที่พบพดดาท้าวเจ้าذنก " ๑๓
 - กระบวนทางสถลมารคเสด็จชนพระพุทธรบาท " ๑๖
 - ตอมวงที่พระพุทธรบาท " ๒๔
๓. การรักษาพระนครเวลาเสด็จไม่อยู่ " ๒๖

ตอนที่ ๒

๔. ตำราหน้าที่มหาดเล็ก " ๒๘
๕. ตำราหน้าที่ชาวที่ " ๓๗
๖. ตำราหน้าที่ตำรวจ " ๔๓
๗. ตำราหน้าที่กรมวัง " ๔๘

๒

ตำราราชาภิเษกครั้งกรุงศรีอยุธยา
พระตำราทรงเครื่องต้น

หน้า ๕๘
" ๕๕

พระวิจารณ์ของสมเด็จพระยาตำราธิราช

๑. ดินจดยดกษณะการตงตาราชนบธรรมเนียม " ๕๘
๒. ดินจดยเนองตวยเวองพงศาวตาร " ๖๐
๓. วาดตวยกระบวณเด็คจประพาด " ๖๓
๔. ตกษณะกะเกณตกระบวณแห " ๖๔
๕. กระบวณแหเด็คจทางชตมารค " ๖๕
๖. อธิบายตกษณะเวือค่าง ๆ ที่แหเด็คจ " ๗๓
๗. กระบวณแหเด็คจทางตถตมารค " ๗๗

ตำราแบบธรรมเนียมในราชสำนัก

ตอนต้น

๑ ตำรากระบวนเสด็จพระราชดำเนิน ครึ่งกรุงศรีอยุธยา แต่งครึ่งกรุงธนบุรี

๑ วัน ๒๓ ๑๒ ค่ำ จุติศักราช ๑๑๕๒ ปีชวด โทศก เจ้าพระยาจักรี รับผิดชอบได้เกล้าฯ ตั้งว่า ขนบธรรมเนียมราชการทุกถ้วนพันเพอให้

เจ้าพระยาศรีธรรมราช

เจ้าพระยาราชมนตรี

เจ้าพระยาราชนาถ

พระยาราชสุภาวดี ดกร^(๑)

พระยาราชทูต

พระยาศรีสุริยราช กรมท่า^(๒)

พระยาธรรมไตรโลก

พระสุริยราช

พระมหาดมยาธิบดี

พระอินทราช

พระนิตยพด นอกราชการ

หอดวงศรัฎกาศ

(๑) พระยาราชสุภาวดีคณบดี ได้เป็นเจ้าพระยาธรรมราช ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ เมื่อปีจอ พ.ศ. ๒๒๕๕ ต่อมาถึงแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ มีความผิดต้องออกจากตำแหน่งเมืองนคร เจ้านครฯ เป็นปลัดจึงได้ตั้งเมืองมาจนเสียดกรุงฯ

(๒) ทำนองจะว่าที่โกษาธิบดี

หมนนทรธรณ์ นอกราชการ

หมนศรีวัดเทพ นอกราชการ

พนเทพราช

พนพุด

พนภาณ

พนเภา

พนจันท

นายหงส์ เต็มยมนครบาดแต่ก่อนคนเก่า ๒๐ คน^(๑) มาพร้อมกัน
ณ โรงพระแก้วมรกต บอกชนบชกรรมนิยมราชาการตามอย่างแต่ก่อน

(กระบวนเสด็จโดยทางชลมารค)

แต่ทว่าไฉนหนว่า ถามทเสด็จฯ ทางชลมารคไปประพาสแห่งใด
มิได้ประทับแรม

พันพิพรราชกตาโหมเวรพระคำหนัก คุณเจ้าพนักงานด้วารวจทำ
ฉนวนท่าพุดบถารบเสด็จของหดวง และฉนมตำรวจทำฉนวนท่าพุดบ-
พดา เจ้าคางกรมข้างหน้าข้างใน

และเรือพระที่นั่งศรีตักหตาด (ต้า) ทรง และ (ต้าหนึ่ง) รอง
เบนนพนักงานหดวงอินทรเทพ หดวงพิเรนทรเทพ หมนไชยภษา หมน
ไชยภรณ์ ได้แต่งเรือและเกณฑ์บโชน พันหัว พันท้าย ฝพาย
สำหรับ (ต้า)

และหน้าเรือพระที่นั่ง (นน) มหาตเด็ก หวหมน (หรือ) นายเวร
ตงคน ๑ ชาวแดงบนตคน ถอบน (หรือ) กระตั้น หมนอคเนศร์ (หรือ)
หมนศรีต้าแดง กำนนพระแดงตงคน ๑ ทายเรือพระที่นั่ง มหาตเด็ก

(๑) ทิวักนเก่า คือเคยเป็นข้าราชการมีตำแหน่งเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

หุ้มแพร (หรือ) มหาตเด็กเดว คุมพระเต่าตงพระบังคน หีบใส่เงิน
พระแสงกระสุนไปคน ๓ ชาวพระภูษามาดาเอาถงตั้งหัดตได้พระภูษา
พระมาตาไปคน ๓ (มหาตเด็กกับภูษามาดาตตงทายเรือพระทง) ๒ คน
พายเรือด้วย

แฉะเรือพระทงทองแขวนฟ้า^(๑) แฉะเรือตงน พนพรหมราช
กตาโหมได้เกณท์รบเสด็จ ๑ เป็นเรือพระทงทองแขวนฟ้าบ้านใหม่
ชนหดวงตเรนทรวชตดำ ๑ โพธิ์เรียง ชนหดวงอภยเส่นดำ ๑ เรือตง
ทหารในชาชนหดวงวิสุตโรยขามาคย์ดำ ๑ ชายชนหดวงราชโยธาเทพ
ดำ ๑ เรือเกณท์หตอย่างฝรังชนแกหดวงพิพชเดชะเจ้ากรม ขวาชน
พิพชรนงคปตคกรม ชายชนทวงวิไชยปตคกรมรวมกันดำ ๑ เรือตง
อาดำวิเศษดำชาชนหดวงเส่นานนทดำ ๑ ดำชายชนหดวงพดอาศัย
ดำ ๑ รวม (เป็นเรือ) ๗ ดำ

แฉะหมอย่างนตงเรือพระทงทองแขวนฟ้า (ด้วย) คน ๓
พดพายเรือพระทงทองแขวนฟ้า ๒ ดำ เรือตงทหารใน ๒ ดำ
เรือเกณท์หตอย่างฝรังดำ ๑ พันเทพราชได้เกณท์ ๕ ดำ (แต่)
เรือตงอาดำวิเศษชายชวา ตั้งตได้เกณท์ ๒ ดำ รวม ๗ ดำ
ชาวแฉะเกณท์ทนายเลอก ถอบนคาบศีลตตงเรือตง ๕ ดำ ต่าตะ
& กระทบอก

พนพรหมราชกตาโหมเวรเรือได้ตรวจตราว่ากล่าวบอกทางว่าแก่
นายเวรกตาโหมตั้งชาววง ชาววงตั้งมหาตเด็ก

แฉะเรือชาตตงของ ๑ มีตำแหน่งนำแฉะตำแหน่งตามเสด็จเงินนา

(๑) เรือคัษักมักเรียกกันว่าเรือขวานฟ้าดำ ๑ เรือบ้านดำ ๑ แต่ในหนังสือนี้
เรียกว่าเรือพระทงทองแขวนฟ้าทุกแห่ง

เสด็จ มหาดไทย หาดวงราชินิกุลดำ ๓ เจ้ากรม (หรือ) ปลัดกรม
 ตำรวจผู้อยู่เวรดำ ๓ รวม (เรื่อนำเสด็จ) ๒ ดำ เรือตามเสด็จตำรวจ
 ในขวา หาดวงมหามนตรีดำ ๓ หมนทพิเสนาปลัดกรมดำ ๓ ตำรวจ
 ในซ้าย หาดวงมหาเทพดำ ๓ หมนราชามาตย์ปลัดกรมดำ ๓ ตำรวจ
 นอกขวา หาดวงราชรินทร์ดำ ๓ หมนทพรักษาปลัดกรมดำ ๓ ตำรวจ
 นอกซ้าย หาดวงอินทรเดชดำ ๓ หมนราชาบาท ปลัดกรมดำ ๓ ตำรวจ
 ใหญ่ขวา หาดวงพิเรนทรเทพดำ ๓ ตำรวจใหญ่ซ้าย หาดวงอินทรเทพ
 ดำ ๓ ทหารในกลาง พระราชสังครามดำ ๓ ทหารในขวา หาดวงวิสูตร
 โยชามาตย์ดำ ๓ ทหารในซ้าย หาดวงราชโยธาเทพดำ ๓ บ้านใหม่
 หาดวงสุเรนทรวิษิตเจ้ากรมดำ ๓ โป้ชเวียง หาดวงอภัยเสนาเจ้ากรมดำ ๓
 กรมวัง หาดวงรักษมณฑลซ้ายดำ ๓ หาดวงบำเรอภักดีดำ ๓ จมนางขวา
 ดำ ๓ จมนางซ้ายดำ ๓ ปลัดวงขวาดำ ๓ ปลัดวงซ้ายดำ ๓ รวมเรือ
 ตามเสด็จ ๒๓ ลำ รวมทั้งสิ้น ๒๓ ลำ

และเรือส้มเตจพระเจ้าตากเรือ พระเจ้าหลานเรือ ขาทูตละของ ๗
 นอกกวานตวงเรือตำรวจและเรือชาววงชนไปมิได้

เรือไซ้ ทนายเลือกหอก ขวาชนภักดีอาดำดำ ๓ ซ้ายชนโยธา
 ภักดีดำ ๓ ทนายเลือกปืน ขวาหมนออกคนศรีดำ ๓ ซ้ายหมนศรีดำแดงดำ ๓
 ตำรวจใหญ่ หาดวงอินทรเทพดำ ๓ หาดวงพิเรนทรเทพดำ ๓ ทหารในขวา
 หาดวงวิสูตรโยชามาตย์ดำ ๓ หาดวงราชโยธมเทพดำ ๓ เขากัน ๘ ด้าน
 เจ้ากรมปลัดกรมได้แต่งพันทนายไปดำละ ๒ คน

ขาทูตละของ ๗ ผู้นำผู้ตามทางน นายเวรมหาดไทย นายเวรกติาใหม่
 บอกทางว่าตั้งชาววง ชาววงตั้งมหาดเล็กผู้รบเวร ถึงทประทบกรมวง

ได้ตรวจเอาบัญชีรายชื่อราษฎรของ ๑ ผู้ตามเสด็จชั้น ๑ ชั้น ๒ และเรือผู้ติดตาม (หรือ) มีหนังสือ เอกกราบทูลพระกรุณา ๑

(ล้อมวง ณ ที่ประพาส)

และพันเทพราชกตาใหม่ได้เกณฑ์พันนายคบหอก หมูตำรวจใน
ซ้าย ๑๖ ขวา ๑๖ รวม ๓๒ หมูตำรวจใหญ่ ซ้าย ๑๖ ขวา ๑๖ รวม ๓๒
หมูตำรวจนอกซ้าย ๑๐ ขวา ๑๐ รวม ๒๐ หมูทหารในซ้าย ๑๖ ขวา ๑๖
รวม ๓๒ หมูทหารนอกซ้าย ๑๐ ขวา ๑๐ รวม ๒๐ รวมทั้งสิ้น
๓๓๖ คน ล้อมวงชั้นในชั้นนอก

พันอินทราช (กตาใหม่) เกณฑ์บนหามแดน หมูตำรวจในซ้าย ๒
ขวา ๒ รวม ๔ กระบอ ก หมูตำรวจใหญ่ซ้าย ๒ ขวา ๒ รวม ๔ กระบอ
อาสาเดโช กระบอ ๑ อาสาท้ายนากระบอ ๑ อาสาซ้ายกระบอ ๑
อาสาขวากระบอ ๑ รวม ๓๒ กระบอ ล่วงไปล้อมวงชั้นใน

และหมื่นนรินทร์ชั้น พันเทพราชได้เกณฑ์เจ้ากรมปลัดกรมอาสา
๖ เหล่า อาสาจาม ตงกองรายล้อมวงชั้นนอก

และหมื่นนรินทร์ชั้น เกณฑ์หลวง ชุน หมื่น ฝ่ายทหารขนาด
๕ ขุนล้วนชั้นมม่วง^(๑) ครนเสด็จถึงที่ประทับฉนวนแล้ว ผู้คนเอกกราบทูล
พระกรุณา ๑

ถ้าข้างในไปตามเสด็จด้วย ขุนจันทราทิต ขุนอินทราทิต ขุน
รักษานาด ขุนราชบำเรอ สันมซ้ายขวา (เป็น) เจ้าพนักงานเกณฑ์
เรือคฤหัตถ์ของคอน ขวา ที่ตั้งวงพันต้นดำ ๑ งานใช้พันต้นดำ ๑ พิเศษใน
ขุนโอซารัดดำ ๑ รวมขวา ๓ ดำ ซ้ายพระภูษาน้อยพันต้นดำ ๑

(๑) ทรานเห็นจะหมายความว่า ชั้นตรวจที่เสด็จประพาสก่อนเสด็จไปถึง

พิเศษใน ขุนเทพโสดา ๓ รวมชาย ๒ ตำแหน่ง (เรือกลี่สองคน) & ตำแหน่ง เรือกรามน้ำใหญ่ ขวา ขุนรักษานาดำ ๓ ชาย ขุนราชบาเรอ ตำแหน่ง ๓ รวม (เบ็ดเสร์จ) ๗ ตำแหน่ง สัตตภัณฑ์พดพายทุกตำแหน่ง

อนึ่ง สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าลูกเธอทรงพระเยาวมไฉน เสด็จไว้แก่เสด็จจะได้ไปตาม (เสด็จ) ข้างในตั้งสนมพดเรือน สนมพดเรือน ตั้งมหาดไทย มหาดไทยหมายบอกเสด็จ สัตตภัณฑ์พดพายให้

(ถ้าแต่) ตั้งให้ข้าทูลละอองฯ ซักเรือสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าลูกเธอ เจ้าแก้วตั้งสนม (พดเรือน) สนมตั้งชาววัง ชาววังตั้ง มหาดไทย กตาทโหม และหมื่นนรินทร์เด้น หมื่นศรีรสเทพเกณฑ์ ข้าทูลละอองซัก ทหารตำแหน่ง ๓ พดเรือนตำแหน่ง ๓ รวม ๒ ตำแหน่ง

(เสด็จทางสถลมารค กระบวนราบ)

อนึ่งถ้าเสด็จทางสถลมารค ออกจากพระราชวังไปวัดวาอาราม ถ้าไปแห่งใด ๆ มิได้ประทับแรม

หมื่นนรินทร์เด้น เกณฑ์หอดวง ขุน หมื่น ตำรวจใน ตำรวจนอก ตำรวจใหญ่ อาสา ๖ เหล่า คำนัดวาอารามสัมทุมพุ่มไม้ คอยกราบทูล พระกรุณาฯ

พันทิพราชกตาทโหมคุมเจ้าพนักงานสำตำรวจ ตำรวจนอก ตั้งหมื่น ตำรวจ ไปทำณนจนและพดบพด

พันทิพราช (กตาทโหม) เกณฑ์ทนายคบหอก หมู่ตำรวจใน ชาย ๒๐ ขวา ๒๐ รวม ๔๐ หมู่ตำรวจใหญ่ ชาย ๒๐ ขวา ๒๐ รวม ๔๐ หมู่ตำรวจนอก ชาย ๓๕ ขวา ๓๕ รวม ๗๐ ทหารใน ชาย ๒๐ ขวา ๒๐ รวม ๔๐ ทนายเตอกหอก ชาย ๓๐ ขวา ๓๐ รวม ๖๐ รวมทั้งสิ้น ๓๗๐ คน

และบักดองชนะชงฉาน (๕) นอก เจ้ากรมปลัดกรมหัวหมื่นต๋องดี
 ตำรวจเดอแห่งเด็ดจ ๑

พันอินทราช (กตาโหม) เกณฑ์ปืนหามแดงตามท้ายท่ง ให้
 เจ้าหมู่ตำรวจใน ซ้าย ๒ ขวา ๒ รวม ๔ กระทบอก ตำรวจใหญ่ ซ้าย ๒
 ขวา ๒ รวม ๔ กระทบอก อาดำเตโช กระทบอก ๓ อาดำท้ายนา กระทบอก ๓
 อาดำซ้าย กระทบอก ๓ ขวากระทบอก ๓ รวม ๒ กระทบอก ตามเด็ดจ ๑

พันเทพราช (กตาโหม) ตั้งมาให้พันพุ่ม (มหาดไทย) หมายถึง
 บอกหมนออกคนศร หมนศรดำแดง เกณฑ์ทนายเดอกแดงบนตามท้าย
 พระท่ง ซ้าย ๔๐ ขวา ๔๐ รวม ๘๐ คน

(ให้พันพุ่ม) หมายถึงให้ขุนโจมพุดด้าน ๓ ขุนตั้ง้านพุดแดง ๓
 ขมาน่า พันไชยชรบโตนหลวงราชนิกุดถอง ๘ ชายนำทางเด็ดจ และ
 เจ้ากรมปลัดกรมหัวหมื่นต๋องดีตำรวจเดอแห้วชุนในตามตำแหน่ง

(กระบวน) แห่หน้า หดองเทพอรชุน ๓ หดองราชนิกุด ๓
 นำรวชุนใน ๒

ขุนราชมน ๓ พันเทพราช ๓ คุมบักดองชนะ ๒
 ตำรวจในซ้ายขวา ตำรวจใหญ่ซ้ายขวา ตำรวจนอกซ้ายขวา
 รวม (แห่หน้า) ๖ กรม

แห่หลัง ทหารในซ้ายขวา วิชาของคีซ้ายขวา ดนมกตางซ้าย
 ขวา พดพันซ้ายขวา เจ้ากรมบ้านใหม่ เจ้ากรมโพธิ์เรียง ทนายเดอก
 หอกซ้ายขวา หมนนวนทรเด้น ๓ หมนศรวัดเทพ ๓ รวม (ทงกระบวน
 หน้าหลัง) ๑๘ กรม

และกรมวงเค็ดตรวจตราเกณฑ์ชาวเครื่องถอบเครื่องตั้ง ขุนราช
 พมาน พันทอง ต๋องดี คุมแห่หน้า เครื่องตั้งหาชุน เขยวคู ๓ แดงคู ๓

เหลืองคู่ ๑ รวม ๓ คู่ บึงแทรก ต้าคู่ ๑ เหลืองคู่ ๑ รวม ๒ คู่ คู่แม่
หลังเครื่องตั้งห้าชั้น ชาวคู่ ๑ ต้าคู่ ๑ รวม ๒ คู่ บึงแทรก แดงคู่ ๑
รวมเบน ๓ คู่ รวมทงหนาทองเบน ๘ คู่ บึงพระสุริย์ ๑

ต้นมพตเรือนและชาวแดงแท้ในหว่างเครื่องตั้ง แท้หน้าพระแดง
คาบได้ห้ หมนพรสุรินทร ๑ หมนอินทรจำเวญ ๑ รวมต้นม ๒ พระแดง
หอกตามไม้มะเกดขยออกทอง ชุนแดงสัตว์พยุท ๑ กำหนดพระแดงใน ๑
รวม ๒ พระแดงคาบไทย กำหนดแดงใน ๑ พระแดงเซนกำหนดพระแดง
ใน ๑ รวมแท้หน้า ๖ แท้หลัง พระแดง้าวชุนคชนาภักดี ๑ พระแดง
หอกง่ามชุนแดงดำรภาษ ๑ รวมแท้หลัง ๒

ถ้าในพระราชวัง มหาเด็กลอย (?) และหอดวงบ้ำเรอภักดี หอดวง
รักษมณเฑียร จมนจงซ้าย จมนจงขวา ปัดคังซ้าย ปัดคังขวา
เคียงพระวอ

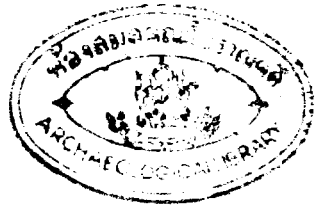
และกระบวนเด็คจทงน หมนนรัตนเร็น พันเทพราชกตาโหม
ไต้บบัญชีให้ส้มพระกตาโหมกราบทูตพระกรุณา ฯ

(เสด็จทางสถลมารค กระบวนช้าง)

ถ้าเด็คจทงช้าง กรมช้างเกณฑ์ช้างพลาย ๗ ช้างพัง ๖๕
รวม ๗๒ ช้าง

พระทงทงโง ผูกเครื่องตูกพต เครื่องดาวทองคำ ชาวพระ
แดงเชิญพระแดงได้ในเบาะ พระแดงบนต้นองค ๑ พระแดงพร้าองค ๑
กระบมา (ม้า) ผูกข้างเบาะองค ๑ รวม ๓ องค ท้ายข้างคควัญ ๑

พระทงหลังคาทง ดีคาร์วจเชิญมาผูก ชาวพระแดงเชิญพระ
แดงมาผูก (ค้อ) บนต้นคู้ ๑ หอกด้นตามเหตักบิตทองคู่ ๑ นายท้าย
ช้าง คอ ๑ ท้าย ๑ รวม ๒ คนช้าง ๑

๕

พระทนต์ประพาส ดัดตำรวจเชิญมาให้ นายท่ายข้างผูก ชาวพระ
แดงเชิญพระแดงมาผูก (คือ) บนต้น ๑ บนยาว ๑ หอกต้นตามเหล็ก
บัตทองคู่ ๑ นายท่ายข้าง คือ ๑ ทาย ๑ รวม ๒ คนข้าง ๑

พระทนต์รอง ผูกเครื่องดาวทอง ชาวพระแดงเชิญพระแดงกระบี่ ๑
พรา ๑ มาผูก ชาวพระแดงบนกลีบบนคาบคี่ดากดางข้าง ๑ นายท่ายข้าง
คือ ๑ ทาย ๑ รวม ๓ คนข้าง ๑

ข้างดงผูกเครื่องมน ทนายเด็กแดงบนคาบคี่ดากดางข้าง ๆ ละ
คน เบนข้างดงหนา ๓ หดง ๓ รวม ๖ ข้าง นายท่ายข้างชคอเบนควาญ ๖
ข้างแทรก (เบนข้าง) พัง มหาดไทยข้าง ๑ กตาใหม่ข้าง ๑
จตุสดมภ์ ๕ ข้าง ดัดดักดางข้าง ๑ คดงมหาดัมบดข้าง ๑ มหาดเล็ก
หวหน ๕ ข้าง นายเวร ๕ ข้าง ขุนข้าง ๒ ข้าง ปดดข้าง ๒ ข้าง ขุน
เชือก ๒ ข้าง ปดดเชือก ๒ ข้าง รวม ๒๕ ข้าง

ข้างบนใหญ่ หมนราชฤทธิ หมนราชรงค์ หมนเพชร (ฎ) ไชย
หมนทรงพิไชย ตำรวจนอกท่าจำลอง ดัดดักเกณฑ์เดขตั้งให้หมนกริน-
ศร์ไชยฐี ๑ หมนอค์ษศร์ชาญ ๑ คมเกณฑ์หัดเบนทนายบนและนาย
ข้างชคอ ๑ ชาวกองชทาย ๑ เด่มอข้าง ๑ คนทนายบนกดางข้าง ๑
กรมข้างซ้าย ๑ ขวา ๑ บนกระสุนหวงกกระบอก ๑ กระสุนโดด ๑๐
กระสุน กระสุนปราย ๒๐๐ กระสุน หอกซัด ๑๐ แหदनซัด ๑๐ ชงผูก
ทองฉดดอกแดงหนา ๑ เขยวหด ๑ รวม ๒ คน

ข้างกนผูกเครื่องมน ข้าง ๑ ทนายเด็กบนคาบคี่ดากดางข้าง
ข้างดะกระบอ ๑ ขุนหมนกองข้างชคอ ๑ นายข้างเบนควาญ ๑ ซ้าย
๑๐ ข้าง ขวา ๑๐ ข้าง รวม ๒๐ ข้าง และทนายเดอกนหมนอคนศร์ ๑
หมนศร์ดำแดง ๑ ได้เกณฑ์ได้ข้างตามพนักงาน

ถ้าข้างในจะไปตามเด็คดีด้วย ข้างในบอกทางว่าด้นมพดเวียน
 ดั่งเวร ชาววัง มหาศไทย กตาทิม ให้กรมช่างเกณฑ์ช่าง (แตะ) หดง
 พรหมบริรักษ์ หดงด้วยภักดี ชนดัมพพิมาน ชนุประชานมณเฑียร
 ด้นมทวารแดงจาดองแตะกบเขียนดวยรง ขวาพนแดง ๑ ซ้ายพนดำ ๑

แตะหดงเทพราชา หดงทพิราชา กรมช่างคุมหมู่เจ้าเจียม
 ตำรวจนอก เครื่องมอสำหรับช่างปากไม้ ๓๐ คน คบเพลิงตัวตะ ๒ ดอก
 เบนช่างซ้าย ๒๐ ขวา ๒๐ รวม ๔๐ ช่าง

เขากน (ทงกระบวน) ช่างพดาย ๗ ช่างพัง ๖๕ เป็น ๗๒ ช่าง
 พันภาน (มหาศไทย) ได้เรียกทางว่าด้นมขุนายกกราบทุดพระกรุณาฯ

(เสด็จทางสถลมารคกระบวนม้า)

กรมมาเกณฑ์มาพระทงนงผูกเครื่องทองคำ พระทงนงทรง ๑ พระ
 ทงนงรอง ๑

ม้าแข่งใน (นายมาช) ถือบนดาบขัดแดง (หรือ) ถือบอนดาบ
 ขัดแดง ซ้าย ๓ ขวา ๓ รวม ๖ ม้า

ม้าแข่งนอก (นายมาช) ถือบทนต์ดาบขัดแดง ซ้าย ๕ ขวา
 ๕ รวม ๑๐ ม้า (นายมาช) ถือบทนต์ดาบขัดแดง ซ้าย ๖ ขวา ๖ รวม ๑๒ ม้า

รวมม้าแข่งนอก ๒๒ ม้า รวมม้าแข่ง (ทงต้น) ๒๘ ม้า

ม้าด่อนทางไปหน้า แห่ซ้ายหมนเทพด้าวฤๅ ๑ แห่ขวาหมนพาช
 ไชย ๑ รวม ๒ ม้า

ม้าไซ (ไปข้าง) หัดง ซ้ายหมนไกรพดแมน ๑ ขวามันแดน
 ใจเพ็ชร ๑ รวม ๒ ม้า

ม้านาเสด็จ ซ้ายชนดู่ทันทนพดแดน ๑ ขวาชนุโจมพดด้าน ๑
 รวม ๒ ม้า

กระบวนมารวมทั้งสิ้น ๓๖ มา มาทางพนงภามหาดไทยได้เรียก
ทางว่าย่นต้มุหนายกกราบทูลพระกรุณา

(จุกช่องรายทาง)

พันเพรชกตาโหมเกณฑ์ทนายหอกตำรวจในซ้ายขวา จุกช่อง
แต่พันกำแพงพระราชวังออกไปช่องละ ๒ คน ตามซ้ายขวารายทางไปจน
ถึงที่ประทับ

และพันจันทมหาดไทย ว่าแก่นายเวรนครบาลแขวง (ให้) ชำระ
ทาง คัดไม้ชายเอนตามทาง

๒๒ กระบวนเสด็จไปพระพุทธรบาท

ถ้าเสด็จไปพระพุทธรบาทเป็นการปรกติ (เจ้า) พระยากตาโหม
พระสุรเสนา หดวงเทพ (อรชุน) ตั้งพันพิราซให้เกณฑ์หดวง ชุน
หมื่น ๒ คน ๓ คนเบนนายกองทำตำหนัก คุมพนักงาน ๔ ตำรวจ สนม
(ทหาร) ซ้ายขวา สนมกวางซ้ายขวา ตำรวจนอกซ้ายขวา ไปทำ
ตำหนักฉนวนพระนครหดวง ทำเจ้าสำนักพระพุทธรบาท และการรับเสด็จ
ของหดวงเจ้าต่างกรม

พระสุรเสนา หดวงเทพ (อรชุน) พันพิราซไปตรวจตราเร่งรัด
ถ้าเป็นอำเภอแขวงกรมการ แขวงกรมการได้ทำ เจ้าพนักงานเบนผู้
เร่งรัดให้แขวงกรมการทำ ถ้าแขวงกรมการทำไม่ทัน (หรือ) จากไม่
ไม่พอ เจ้าพนักงานทั้งนี้ขอหาไม้หาจากทำด้วย

และตำรวจใหญ่ซ้ายขวาแต่งเรือพระที่นั่งศรีตักหาด พระที่นั่ง
กรวย (ดำ) ทรงรับเสด็จ

และพันพรหมราชกตาใหม่ได้เกณฑ์เรือพระที่นั่งกงชนกนาเสด็จ
 เบนเรือพระที่นั่งทองแขวนฟ้า บ้านใหม่ดำ ๓ โพธิ์เรียงดำ ๓ รวม
 (คู่ชัก) ๒ ดำ เรือคองทหารในซ้ายดำ ๓ ขวาดำ ๓ รวม ๒ ดำ เกณฑ์
 หด้อย่างฝรั่ง ซ้ายดำ ๓ ขวาดำ ๓ รวม ๒ ดำ ขาดาวพิเศษซ้ายดำ ๓
 ขวาดำ ๓ รวม ๒ ดำ รวม (เรือคอง) ๒ ดำ เบน ๘ ดำ ทงเรือคู่ชัก เรือ
 กนเรือตำรวจในซ้ายดำ ๓ ขวาดำ ๓ เรือตำรวจใหญ่ซ้ายดำ ๓ ขวาดำ ๓
 สัตต์ซ้ายดำ ๓ ขวาดำ ๓ เรือ ๓๔ ด้านพดพวยผายทหารพันเทพราชได้
 เกณฑ์ ผายพดเรือนสัตต์ได้เกณฑ์

และหม่นอกคนศร ๓ หม่นศรดำแดง ๓ เกณฑ์ทนายเด็กบดิน
 เรือคองเรือกนดาดะ ๔ กระบอก

และเรือพระที่นั่งมดตงกรตนาสัน ๓ เรือพระที่นั่ง (มดตง) ราช
 สัมเด็จพระ ๓ ต้องด้านพนักงานตำรวจในซ้ายขวาทำและรักษา ครนมห
 เสด็จทหารในซ้ายขวารับ (ไป) บรรจพดกนเชิงแดงเอาไปทอดทำ

และเรือคองห้องคอนสันมพดเรือน ซ้ายขวาเกณฑ์ไปตามเสด็จ
 (เรือผาย) ซ้าย เรือพระภุษาใหญ่ พันวพิเศษดำ ๓ เรือพระภุษาน้อยพัน
 สันดำ ๓ เรือพระสมุด พันแคว้นดำ ๓ เรือพระโสด พันชนะดำ ๓ เรือ
 พิเศษ (เครื่อง) ขุนทิพโชาดำ ๓ หม่นโชาดำพังดำ ๓ รวม ๒ ดำ
 รวมเบนเรือผายซ้าย ๒ ดำ เรือผายขวา เรือต่งรัง พันสันดำ ๓ เรืองาน
 ไซ พันนดำ ๓ เรือคอง พันแคว้นดำ ๓ เรือพิเศษ (เครื่อง) ขุนโชา
 รัดดำ ๓ หม่นกอนแคว้นดำ ๓ เรือ (เครื่อง) นมัสการ พันศรรักษา
 ดำ ๓ รวมเรือผายขวา ๒ ดำ เบน ๓๒ ดำ พดพวยนสัตต์ซ้ายขวาได้เกณฑ์

และเรือศรผาแดง เรือทงกรวบแจมกรมแดง เจ้ากรมปดกรม
 เกณฑ์พดพวยกนเชิงในกรม ถ้าเรือศรผาแดง เรือทงกรวบ เรือ

มีมานเจ้าหากรรมไ้ไปตามเสด็จ ด้นมพดเรือนบอกจำนวนเรือ จำนวน
พดพายพดกันเขียงมาแกัดัดดี ๆ เกณฑ์เดซีให้

(ล้อมวงที่พลับพลาทำเจ้าสนุก)

ครนเสด็จฯ ถึงท่าเจ้าสนุกแถว พนเทพราช ดัดดียกเอานายเรือ
(และ) พดพายเรือคิงเรือคนขนนอนกองซุ่มหน้าฉาน พันพรหมราช
เกณฑ์แต่ดำเรือตั้งให้แกัดัดดีตรวจแะอาสำหกเหล่า ทอดท่นหน้าฉาน
ค้อกันตงไปเส่มอ ดำหนึ่งนาย ๓ ไพร์ ๕ คน

แะด้อมวงแบ่งกนอยู่รักษาฉาง บ้างตงขนไปตงตรวจวงชวาก
เหล็กรอบพระตำหนักกวาง ๕ ค้อก ๑๐ กอง เดีมอกของท่ง บินคาตะเงิน
กระบอก ๓ บินห้ามแ่นกกระบอก ๓ บินทองกระสุนปราย ๒ กระบอก
บินคาบชุด ๓๐ กระบอก รวมบิน (กองตะ) ๑๕ กระบอก ขน ๕ คัน
หน้าไม้ ๕ คัน ชวากกระจับ ๕๐ หลุม ฆ้องใหญ่ใบ ๑ ไพร์ ๕๐ ค้อของ
ชานยาม

อาสาวิเศษ ทหารใน นอนนอกด้อมวง ๕ กอง เป็นอาสาวิเศษ
๒ กอง ๑๒ คน ทหารใน ๒ กอง ๑๒ คน รวม ๓๒ คน

แะกรมตำรวจใน ตำรวจใหญ่ ทหารใน ด้นมทหารซ้ายขวา
เจ้าพนักงานเอาบินตอไปตงประตูตะ ๒ กระบอก ชววงกำกับประตูด้วย
แะชวาท มหาดเล็กวงหน้า^(๑) ชววงตำรวจในด้อมวง

ดัดดียกเอาเดซีเรือคฤหัสถ์องคชน เรือศรีผาแดง เรือท่งกรวบ
ไปนอนกองซุ่มท้ายฉนม แะฝพายเรือศรีตักหลาด เรือกรวบ (ท่ง)
ทรง เรือกรวบ (ท่ง) รอง นอนริมฉนวนประจำทำนออกตารวดด้อมวง

(๑) ที่ว่ามหาดเล็กวงหน้าตรงนี้ คอยคูอธิบายข้างหน้าต่อไป

และพันเทพราชเกณฑ์ภักตองชนะประ โคมยาม

และกรมข้างเกณฑ์ข้างอยู่โรงในกำแพงล้อมพระตำหนัก และ
วงรายในกองข่มรอบกำแพงล้อมพระตำหนัก ข้างบันใหญ่ตงรอกองเพลิง
นอกกองข่มตามซ้ายตามขวา และเจ้ากรมปลัดกรมคุมไพร่ดาบเกยถือ
บันนงไพรงตระเวน & ยามตามซ้ายตามขวา เป็นข้าง ๒๒ ข้างใน (ตั้ง) น

ข้างคั่นอยู่โรงในพระตำหนัก พดาย ๓ พัง ๓ รวม ๒ ข้าง วงราย
รอบกำแพงล้อมพระตำหนัก ๓ ด้าน พดาย ๒ พัง ๒ รวม ๑๒ ข้าง ข้าง
บันใหญ่ตงรอกองเพลิง พดากองข่มเต็มอข้าง ๓ ทนายบันกลางข้าง ๓
กรมข้าง (ขี้) คอ ๓ ท้าย ๓ รวม ๓ คน บันกระสุนนว (กึ่ง) กระบอก ๓
กระสุนโต ๓๐ กระสุน กระสุนปราย ๒๐๐ กระสุน หอกขัด ๓๐ เต็ม
ແທນขัด ๓๐ เต็ม เป็นข้างพงซ้าย ๒๐ ขวา ๒๐ รวม ๔๐ ข้าง

(กอง) ตระเวน & ยาม ซ้าย ยาม ๓ พระราชวังเมือง ๓ ไพร่
ดาบเกย & รวม ๕ ยาม ๒ หมนคชศักดิ์ ๓ ไพร่ดาบเกย & รวม ๕ ยาม ๓
ขุนทรงสิทธิ์ ๓ ไพร่ดาบเกย & รวม ๕ ยาม & หดวงศรีไชยาทิศ ๓
ไพร่ดาบเกย & รวม ๕ ขวา ยาม ๓ พระกำแพง ๓ ไพร่ดาบเกย &
รวม ๕ ยาม ๒ หมนคชสิทธิ์ ๓ ไพร่ดาบเกย & รวม ๕ ยาม ๓ ขุน
ทรงศักดิ์ ๓ ไพร่ดาบเกย & รวม ๕ ยาม & หดวง (ศรี) สิทธิกรรม ๓
ไพร่ดาบเกย & รวม ๕ รวมนาย ๘ ไพร่ดาบเกย (ถือ) บันนงไพรง ๓๒
รวม ๔๐ คน ข้างพง ๘ ข้าง เขากนเป็นข้างพดาย ๘ พัง ๕ & รวม ๒๒
ข้าง ระดมมาตระเวน & ยามตามซ้ายตามขวา

ม้าซ้าย ยาม ๓ หดวงปราบพดแล่น ๓ ไพร่ถือหอกถือหาว &
รวม ๕ ยาม ๒ หดวงศรีอู่คเวศ ๓ ไพร่ถือหอกถือหาว & รวม ๕

๑๕

ขาม ๓ ขุนสุนทรดิษฐ์ ๑ ไพธอหอกถอดดาว & รวม ๕ ขาม &
หม่นชำนานฎเบศวร์ ๑ ไพธอหอกถอดดาว & รวม ๕ ม้าขาว ขาม ๑
หดวงทรงพด ๑ ไพธอหอกถอดดาว & รวม ๕ ขาม ๒ หดวงพิไชย
มนตรี (๑) ไพธอหอกถอดดาว & รวม ๕ ขาม ๓ ขุนวิศุทธิ์ศรีศร ๑
ไพธอหอกถอดดาว & รวม ๕ ขาม & หม่นชำนานฎเบศวร์ ๑ ไพธอหอก
ถอดดาว & รวม ๕ รวมนาย ๘ ไพธอหอกถอดดาว ๓๒ รวมเป็น
๕๐ คน ม้า ๘ ม้า

และหม่นนรินทร์เดิน พันเทพราชกดาโหม หม่นศรีวัดเทพ
พันพุมมหาดไทย ได้เกณฑ์ขุนหม่นคุมไพร่ทหารถอดบั่นนกอโพรง ไพธ
พดเรือนต์ตั้งถอดถอดถอดดาว ตั้งกองร้อยชั้นนอก ห่างพระ
ค้ำหนักออกไป ๒๐ เส้น ฟากตะวันออก ๒ กอง ฟากตะวันตก ๒ กอง
รวม ๔ กอง ครอบคลุมถึงกัน เด่มอกกองหนึ่ง ฝ่ายทหารนาย ๒
ไพธอดวงถอดบั่นนกอโพรง ๕๐ รวม ๕๒ พดเรือนนาย ๒ ไพธอดวงถอด
ถอดดาว ๕๐ รวม ๕๒ คน รวมเป็นนาย & ไพธ ๒๐๐ รวม ๒๐๔ คน

และเกณฑ์ตงคอยเหตเห็นอนาทายนา ห่างพระค้ำหนักออกไป
๒๐ เส้น คนฝ่ายทหารเกณฑ์อัยทายนา กรมอาสาจามนาย ๒ ไพธ ๒๐
รวม ๒๒ คน พดเรือนเกณฑ์อัยเห็นอนา กรมม้า นาย ๒ ไพธ ๒๐
รวม ๒๒ คน รวมเป็นนาย & ไพธ ๕๐ รวม ๕๔ คน

และบัญชากองร้อยคอยเหตชั้นในชั้นนอก ๆ กว้างด้อมวงนิน หม่น
นรินทร์เดิน หม่นศรีวัดเทพ พันเทพราช พันพุม ได้บังคับให้ล้มุหนายก
ล้มุพระกดาโหม แต่พอรู้จำนวนไว้ และกรมพระราชวังบวร ๆ ให้

(๑) ทำเนียบเดีวนี้เป็นหลวงพิไชยพาศี จะแก้ใหม่หรือหนังสือนี้จะเขียน
สร้อยชื่อผิดก็เป็นได้

ข้าห์ดวงไปตรวจ แด้วเอากราบทูลพระกรุณาฯ ถ้ากรมพระราชวังบวรฯ
ไม่ได้เฝ้า ตั้งบัญชีมาให้เจ้าต่างกรมและตำรวจในพระราชวังหลวง
กราบทูลพระกรุณา^(๑)ฯ

และหมื่นศรีวัดเทพเกณท์ชนหมื่นผายพตเรือนกำกับนครบาล
(แตะ) แขวงตรวจตรา ตำรวจตรวจวังนอกเพลิง พันจันทได้ตรวจทาง
ให้นครบาลแขวงกรมการทำทาง กฤษหัดกตอยและหัดกตอโชดหาดคัต
ไม้ชายไม้เอนท่งในทางขดमारคและทางลัดमारคซึ่งกตทางเด็ดจ

(กระบวนทางสถลमारคเสด็จขึ้นพระพุทธรบาท)

อนึ่งเถาเด็ดจฯ แต่ทำเจ้าต้นกษนไปประทับแรมพระตำหนักพระ
พุทธรบาท

กตาโหมเกณท์นายกองนางงานคุมเจ้าพนักงานชนไปทำพระตำ-
หนักและทางลัดमारค แต่ทำเจ้าต้นกถึงบางโชมด พนักงานชุนนคร
ได้ทำ^(๒) แต่บางโชมดถึงพระพุทธรบาท พนักงานกรมการเมืองลัดมารค
(แตะ) พนักงานชุนโชดนได้ทำ พันจันทได้เกณท์หดวงชุนหมื่นคุมไพร่
ดัดดีไปช่วยแขวงและกรมการทำทาง ๔ กอง กองหนึ่งนาย ๑ ไพร่ ๕๐
รวม ๕๑ คน

พันเทพราชเกณท์นายคบหอกหมู่ ตำรวจในซ้าย ๔๐ ขวา ๔๐
รวม ๘๐ คน ตำรวจนอกซ้าย ๓๐ ขวา ๓๐ รวม ๖๐ คน ตำรวจใหญ่
ซ้าย ๔๐ ขวา ๔๐ รวม ๘๐ คน ทหารในซ้าย ๔๐ ขวา ๔๐ รวม ๘๐ คน

(๑) ความที่เกยถึงกรมพระราชวังบวรฯ ตรงนี้ บางทีจะเป็นแบบแผนมีขึ้นใหม่ครั้ง
เมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้า กิ่ง กรมขุนเสนาพิทักษ์เป็นกรมพระราชวังบวรฯ โดย
ทำนองจะได้มีหน้าที่เป็นผู้ตรวจมาแต่ก่อนนั้นแล้ว

(๒) ท้องที่ตอนนี้อยู่ในอำเภอนคร แขวงจังหวัดกรุงฯ ชุนนครเป็นนายอังก่อ

ทนายเดอกหอกซ้าย ๒๐ ขวา ๒๐ รวม ๔๐ คน รวมเป็น ๓๔๐ คน
และบักดองชนะ ๓๐๐ คน แตรฝรั่ง ๕ คู่ แตรงอน ๒ คู่ ดั้งคู่ ๑
ขงฉาน ๔ คู่

อนงพนอนทราชเกณฑบพนหมแดน ตำรวจในซ้าย ๒ ขวา ๒
รวม ๔ ตำรวจใหญ่ซ้าย ๒ ขวา ๒ รวม ๔ อาสา (วิเศษ) ซ้าย ๑
ขวา ๑ รวม ๒ อาสาเดโช ๑ อาสาทายนา ๑ รวม ๒ รวมเป็น
หมแดน ๑๒ กระจบอกตามทายพระทง

และเจ้ากรมปลัดกรมทอหมนทวดตำรวจแถวในตำแหน่ง
หน้า (คือ) ทดวงเทพอรชุน ๑ ทดวงราชนิกล ๑ นำวชนในรวม ๒
ขุนราชมนุ พนเทพราช คุมบักดองชนะ (รวม) ๒ ตำรวจในซ้ายขวา
ตำรวจใหญ่ซ้ายขวา ตำรวจนอกซ้ายขวา ๒ กรม แห่หลัง (คือ)
ทหารในซ้ายขวา พดพนซ้ายขวา รักษาองค์ซ้ายขวา เจ้ากรมบ้านใหม่
เจ้ากรมโพธิเรียง ทนายเดอกหอกซ้ายขวา (รวมเป็น) ๓๐ กรม หมน
นรินทร์เด็น หมนศรีวัดเทพ (ปลายว)

กรมวงเกณฑเครื่องดั่ง แห่หน้า (คือ) เครื่องดั่งหาชน เขยวคู่ ๑
แดงคู่ ๑ เหลดองคู่ ๑ รวม (เครื่องดั่ง) ๓ คู่ บังแทรกดำคู่ ๑ เหลดองคู่ ๑
รวม (บังแทรก) ๒ คู่ รวม (ทงเครื่องดั่งบังแทรกแห่หน้า) ๕ คู่ แห่
หลัง (คือ) เครื่องดั่งหาชน ขาวคู่ ๑ ดำคู่ ๑ รวม (เครื่องดั่งแห่หลัง)
๒ คู่ บังแทรกแดงคู่ ๑ รวม (ทงเครื่องดั่งบังแทรกแห่หลัง) ๓ คู่ บังสู้รบ ๑
พันทง ขุนราชพิมาน คุม

และชาวแดง กรมฉนมพดเวอน ถอพระแดงหวางเครื่องดั่งหน้า
(คือ) พระแดงดาบโด่ หมนพรดีรินทร์ ๑ หมนอนทราชเวญ ๑
พระแดงหอกดำไม้มะเกลืออดทง ขุนแดงสรพพทช ๑ กำนนแดง

ใน ๑ พระแสงดาบไทย กำนันแสงใน ๑ พระแสงเชน กำนันแสง
 ใน ๑ พระแสงหวางเครื่องสูงหลัง (คือ) พระแสงง้าว ขุนคชนาถ-
 ภักดี ๑ พระแสงหอกง่าม ขุนแสงดารภาษ ๑

พินพุ่มหมายบอกทนายเตือกแต่งบนคาบคีตาตามท้ายพระทนต์
 ชาย ๕๐ ขวา ๕๐ รวม ๑๐๐ คน

และให้หมายให้ขุนโจมพุดด้าน ๑ ขุนสะทั้นพุดเด่น ๑ ชีมนำ
 ขุนไชยรชบโทน หาดวงราชนิภูถ้อยธง ๘ ชายนำทางเด็ดจ

กรมข้างซ้ายขวาเกณฑ์ข้างดำหีบกระบอนเด็ดจ ๑ ข้างพระทนต์
 ทรง ๑ ข้างพระทนต์รอง ๑ ข้างนำ ๑ ข้าง (ผูกพระทนต์) หาดคาทอง
 ๑ ข้าง (ผูกพระทนต์) ประพาสโถง ๑ รวม ๕ ข้าง ข้างตั้งหน้า ๑
 หลัง ๑ รวม ๒ ข้าง ข้างกันโน ๑๐ (ข้างกัน) นอกกองฮาด้า ๒๐
 รวมข้างกัน ๓๐ ข้าง แทรกขุนข้าง ๒ ปลัดข้าง ๒ นายเชือก ๒ ปลัดเชือก
 ๒ มหาดไทย ๑ กตาโหม ๑ จศดัดมภ ๔ หัวหมนมมหาดเล็ก ๔ รวม
 ข้างแทรก ๓๘ ข้าง ข้างบน ๒๐ ข้างเครื่องมหาดเล็กชาย ๕ ขวา ๕
 รวม ๑๐ ข้าง ข้างกบดำหีบข้างใน ๔๐ ข้างพระประเทียบ พระทนต์
 หาดคาทอง ๑ (ข้างตั้ง) ข้างหน้า ๒ ข้างหลัง ๒ รวม ๕ ข้าง ข้าง
 บนหน้า ๕ บนหลัง ๕ รวม ๑๐ รวมข้าง (กระบอน) พระประเทียบ
 ๑๕ ข้าง (๑) รวมเป็นข้างกระบอนเด็ดจ ๑ ของหาดวง ๑๒๘ ข้าง กระบอน
 พระประเทียบ ๑๕ ข้าง รวมทั้งสิ้น ๑๔๕ ข้าง

ข้างพระทนต์ผูกเครื่องดุกพุด (๒) ดาวทองคำ ขาวพระแสงเชิญ
 พระแสงได้ในเบาะ พระแสงบนต้นคู้ ๑ พระแสงพร้าองค ๑ กระบมา

(๑) ว่าด้วยข้างพระประเทียบตรงนี้ เห็นจะหมายความว่ากระบอนพระมเหสี

(๒) ในต้นฉบับเขียนดุกพุด อย่างนี้จะดุกหรือที่ดุกจะอย่างไรสงสัยอยู่

ผูกข้างเบาะองค์ ๑ นายท้ายข้าง (เบน) ความ ๑ พระที่นั่งหรงคาทอง
 & ตำรวจยกมา กรมข้างผูกข้าง ชาวพระแสงเชิญพระแสงบันได ๑
 พระแสงหอกคามเหล็กบืดทองคำ ๑ พระแสงปืนยาวองค์ ๑ นายท้ายข้าง
 (ข) คอ ๑ ท้าย ๑ รวม ๒ คนข้าง ๑ พระที่นั่งนาผูกเครื่องตุ๊กต
 ดาวทอง ชาวพระแสงเชิญพระแสงกระบองค ๑ พระแสงพร้าองค์ ๑
 รวม ๒ มาผูก ทนายเดอกแต่งบันลอบนคาบคี่ดากดางข้างกระบองค ๑
 นายท้ายข้าง (ข) คอ ๑ ท้าย ๑ รวม ๓ คนข้าง ๑

ข้างดงผูกเครื่องมณ ทนายเดอกแต่งบันลอบนคาบคี่ดากดางข้าง
 ข้างตะคน นายท้ายข้าง (ข) คอ ๑ ท้าย ๑ เบนข้างดงหน้า ๓ หรง ๓
 รวม ๖ ข้าง

ข้างแทรก (เบนข้าง) พัง พระกำแพง ๑ พระราชวงเมือง ๑
 รวมขุนข้าง ๒ หรงคชคี่กค ๑ หรงคชคี่ทช ๑ รวมปลัดข้าง ๒
 ขุนทรงคี่กค ๑ ขุนทรงคี่ทช ๑ รวมขุนเชือก ๒ หมนคี่วคี่ทชบาด ๑
 หมนราชคี่ทชกรรรม ๑ รวมปลัดเชือก ๒ มหาดไทยกดาโหมจคี่ดมภ ๖
 หอหมนมหาดเด็ก & รวมข้างแทรก ๑๘ ข้าง

ข้างบนใหญ่ หมนราชฤทช ๑ หมนราชรงค์ ๑ ตำรวจไนท่า
 จำตองดีดัดเกณฑ์เดอตั้งให้หมนคี่วคี่รเชษฐ หมนคี่วคี่รชชาญ คุมหัด
 เบนทนายบนกดางข้าง ๆ ตะคน นายข้างคค ๑ นายกองเบนความ ๑
 เด่มอดคหวนง ทนายบนกดางข้าง ๑ กรมข้างคค ๑ ท้าย ๑ รวมเบน
 ๓ คน บนกระด้นนงกงกระบองค ๑ กระด้นโตค ๑๐ กระด้นปราย ๒๐๐
 รวม ๒๓๐ กระด้น หอกซค ๑๐ แหदनซค ๑๐ รวม ๒๐ เด่ม ชงผูก
 ทองข้างตะคอก แต่งหน้า เขยงหรง เบนข้างหน้า ๑๐ ข้างหรง
 ๑๐ ข้าง รวมเบนข้างพดาย ๒๐ ข้าง

ข้างกันในคุกเครื่องม่น นายเลอกถอบนคาศึกตากดางข้าง ๆ
 ตะคน ๓ ขนหมนกงข้างนอกชคอ ๓ ทาย ๓ เบนข้างซ้าย ๕ ขวา ๕
 รวมเบนข้างพดายกนใน ๓๐ ข้าง

กองข้างอาดำชนนอก มีทนายถอบนคาศึกตากดางข้าง หมู
 ตำรวจกดางขนนายโชติราช นายไชยราช ตำรวจในเบนทนายบ้นเต็ม
 ข้าง ๓ ขนหมนชาวกองข้าง (ชคอ) ๓ ทนายบ้นกดางข้าง ๓ ไพร์นาย
 ข้าง (เบนคความ) ๓ รวม ๓ คน เบนข้างซ้าย ๓๐ ขวา ๓๐ รวมข้าง
 กนนอก ๒๐

ข้างเครื่องมหาดเล็ก สำหรับพระสุพรรณศรี พระดอมทองข้าง ๓
 สำหรับพระดอมตะบัน พระโอดสถูป พานพระชุดข้าง ๓ พระเต้าทอง
 พระเต้าเงินข้าง ๓ หม้อดงพระบึงคน กาพระบึงคนข้าง ๓ พระตะพานเงิน
 ใต้พระสุรารัสข้าง ๓ พชนทอง พชนแพรข้าง ๓ พระแสงกระสุน
 พระแสงง้าว พระแสงหอกข้าง ๓ พระกตดเคด พระกตดฝนข้าง ๓
 พระส้มคุด พระกระดานชนวนข้าง ๓ พระบั้นโคของเด้อยข้าง ๓
 รวมเบน ๓๐ ข้าง มหาดเล็กเชิญเครื่อง จ่าหุ้มแพรกำกับเครื่องถวดย

หอดวงพรหมบรรวิษ หอดวงสุริยภักดี ขนต้มหิพมาน ขนประธาน
 มณเฑียร สนมทหารแดงจาดองกบเขยนดวยรง ขวาพนแดง ซ้ายพนตา
 แดะหอดวงราชา หอดวงทิพราชา กรมข้างคุมหมุ่จ่าเจียมกรมข้าง
 เครื่องมอสำหรับข้างปากไม้ ๓๐ (คน) คบเพลิงทวณะ ๒ คอก ข้างขวา
 ๕๐ ซ้าย ๕๐ รวมเบน ๘๐ ข้าง

ข้างพระประเทียบพดาย ๕ พัง ๓๓ รวม ๓๕ ข้าง

ข้างพระทงหงคาทอง นายพตมา นายจันบุญญา สัตำรวจเชิญ
 มา กรมข้างผูก นายท่ายข้าง (ช) คอ ๓ คความ ๓

ข้างตมูกเครื่องมณ ทนายเดอกแดงบนคาบคีดากดางข้าง ๆ ละคน
๕ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖
เบนข้างดงหนา ๒ หดง ๒

และข้างบนใหญ่ เด่มอข้างหนึ่ง ทนายบนกดางข้าง ๓ กรมข้าง
(๕) คอ ๓ ควัญ ๓ รวมเบน ๓ คน บนกระตั้นนวกงกระบอ ๓
กระตั้นโคด ๓๐ กระตั้นปราย ๒๐๐ รวม ๒๓๐ กระตั้น หอกซัด ๓๐
แหดณซัด ๓๐ รวม ๕๐ เด่ม ซงผดทงซงดะดอ แดงหน้า เขียวหดง
รวม ๒ ซง เบนข้างดงหนา ๕ หดง ๕ รวม ๓๐ ซ้าง

และข้างประทกทเดั่งซงพระคดงข้างหน้าและพระคดงข้างใน
ดำหรับไปตามเดั่งจ ๆ นน ถาข้างหน้าพนักงานเจ้ากรมปลัดกรมกรบาท
พระกรุณาฯ เดั่งเวกรมข้างจ่าย ถ้างใน ๆ กรบาททุดพระกรุณาเดั่ง
หางว่าวให้สนม (พดเรอีน) เดั่งเวรชาวดวงเวรมหาดไทย ให้กรมข้างจ่าย
กรมข้างจ่ายให้พนักงาน ๆ บัดตราไวกแก่กรมข้าง จ่ายข้างกระบอน
เดั่งจ ๆ และนอกกระบอนเดั่งจ ๆ มากนอยเท่าใด พนักงาน (มหาดไทย)
ได้เรียกหางว่าวกรมข้าง ให้พนักหัวเจ้าท่านสมุหนายกเอากกรบาท
พระกรุณา

กรมมาเถนซมาผกเครื่องทองคำ (พระทง) ทรง ๓ (พระทง)
รอง ๓ มาแข่งในถอบนถอทวน คาบซัดแดง ซ้ายตารวจ ๓ ซุนหมน ๕
ชวาคารวจ ๓ ซุนหมน ๕ รวมตารวจ ๒ ซุนหมน ๓๐ เบน ๓๒ มาแข่ง
นอกถอทวนซตคาบซัดแดง ซ้ายตารวจ ๒ จิน ๕ ชวาคารวจ ๒ จิน ๕
รวมตารวจ ๔ จิน ๓๐ เบน ๓๔ ถอทวนคาบซัดแดง หมนพนชซ้าย ๖
ชวา ๖ รวม ๓๒ รวมแข่งนอก ซ้าย ๓๓ ชวา ๓๓ เบน ๒๖ มา

ม้าศึก^(๑) ขุนกองถือทวนดาบขัดแดง บินนกกโพรงผูกข้างม้าตัวละ
กระบอก ซ้าย ๘ ขวา ๘ รวม ๑๖ ม้า

ม้าสวนทางไปหน้ากระบวนแห่ดาบขัดแดง ซ้ายหมื่นเทพดำรงค์ ๑
ขวาหมื่นพาชัยไชย ๑ รวม ๒ ม้า

ม้าไซ้ (กระบวน) หลังดาบขัดแดง หมื่นไกรสรแมนชัย ๑ หมื่น
แดนใจเพชรวิชัย ๑ รวม ๒ ม้า

ม้านำเสด็จดาบขัดแดง ขุนโคมพุดด้านซ้าย ๑ ขุนสระท้าวพุดแดนซ้าย ๑
รวม ๒ ม้า

รวมกระบวนม้า ๖๐ ม้า พันเอก (มหาดไทย) ได้เรียกทางว่า
ตั้ง พลโทเจ้าท้าวสามหนายกกราบทูลพระกรุณา

และขุนผู้เรนทรวงศ์คุมฝายบานใหม่ ๕๐ ขุนอภัยเด็นามคุมฝาย
โพธิ์เรียง ๕๐ รวม ๑๐๐ คน หวดวงเทพา (ตั้งตั้ง) คุมเดชมืดแดงเรือ
กันซ้าย ๕๐ คน หวดวงศรีภักดี (ตั้งตั้ง) คุมเดชมืดแดงเรือกันขวา
๕๐ คน รวม ๑๐๐ คน ถือหอกถือพร้า (แบบกระบวน) ท้ายพระ
ที่นั่ง ๒๐๐ คน

และตั้งตั้งเกณฑ์ยกเอาเดชมืดแดงเรือคฤหัตถ์สองตอน เรือศรีผ้าแดง
เรือทงกราบ เรือเจ้าหากกรมมิได้ ห้ามปองทหารในซ้ายขวา แฉ่งใน
เครื่องนมัสการ คุม

และหมื่นนทรเสน หมื่นศรีสวัสดิ์เทพ เกณฑ์ชนหมื่นตามรถส้มเค็ด
พระเจ้าตูกเรือ (และ) พระเจ้าตูกเรือฯ รับเสด็จขึ้นไปพระพุทธบาท
เจ้ากรม ปัดดกรมฝ่ายทหาร ขุนพชัยนุราชรดาจารย์เจ้ากรม ๑ หมื่น
มณราช (รดา) ปัดดกรม ๑ รวมฝ่ายทหาร ๒ ฝ่ายพุดเรือน ขุนราช

(๑) ต้นฉบับเขียน ทิศ อย่างนี้ จะผิดหรือหมายความว่าอย่างไรสงสัยอยู่

(รต) ยานบริรักษ์ เจ้ากรม ๑ หมนรตภูบาล ปัดดกรม ๑ รวมฝ่าย
พลเรือน ๒ รวม ๔ คน

และรตพระทนต์ทรงจตุรมุข เป็นพนักงานตัดดาวจว รวมกันรต ๑
พระประเทียบ กรมหอดวงพิภพมนตรี^(๑) ด้นมตำรวจซ้ายขวาทำ (รต) ๑
รตพระราชทานพระสงฆ์ รตสมเด็จพระเจ้าตากเรือ รตพระเจ้าตากเรือ
หุดานเรือ รตฝ่ายทหารเป็นพนักงานตำรวจในซ้ายขวา ตำรวจใหญ่
ซ้ายขวา ตำรวจนอกซ้ายขวา ทหารในซ้ายขวา ด้นมทหารซ้ายขวา
อาดำหกเหดำ และรตฝ่ายพลเรือนเป็นพนักงานมหาดไทย (หน้าท) ขุน
ราชาญา (สุมหับญช) จตุสดมภ์ กรมช่างซ้ายขวา กรมสัตว์พากรใน
กรมสัตว์พากรนอก กรมต้อมวง ใต้ทำ และกระบือชกรถนนกรมนา
ได้จ่าย

อนึ่งโค (และ) เกวียน (นั้น) พันจันทเวรทางเกณฑ์กรมการ
หัวเมือง เมืองมโนรมย์ ๑ เมืองชัยนาท ๑ เมืองสิงห์บุรี ๑ เมือง
สัตว์คบุรี ๑ เมืองอ่างทอง ๑ เมืองอินทรี ๑ เมืองพรหม ๑ เมือง
ตปบุรี ๑ เมืองสระบุรี ๑ แขวงสี่ทิศ^(๒) ให้เอาโค (และ) เกวียนมาบรรทุก
ตั้งของข้างหน้าข้างใน ของเครื่องเล่น (มหรสพ) ของดอกไม้เพลิง
ของแสงสัตว์พายุทช ขนไปพระพุทธรูปตามบัญชี (เจ้าพนักงาน) ช่าง
ใน (คือ) หมนเทพขันธ์ หมนราชขันธ์ (และ) เจ้าพนักงานช่างหน้า^(๓)
(แต่จำนวนเกณฑ์) จะเป็นเมืองใดมากน้อยเท่าใดจำมิได้ ถ้ามิได้
โคเกวียน กรมการแขวงเอาเงินมาให้เจ้าพนักงานชำระโคเกวียน และ

• (๑) พระมเหสีของสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ

(๒) แขวงสี่ทิศอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ คือแขวงรอบกรุง ๑ แขวงเสนา ๑ แขวงอุทัย ๑
แขวงนคร ๑ รวมเป็น ๔ แขวง

(๓) ตรงนี้ต้นฉบับเห็นจะตกชื่อเจ้าพนักงาน

เงินค่าโคเกวียน^{๕๕}ทรงน กรมการแขวงเรียกเอาแก่ราษฎรได้มอ^{๕๖}เรือน ๓
 เล่มอกัน เรือนละบาท ๓ (ค่า) หมายถึงเรือนละ ๒^{๕๗}ตั้ง (คือ ๕๐^{๕๘}ตั้งต่าง^{๕๙})
 ครน^{๖๐}ยอมมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งว่า ราษฎร^{๖๑}ได้ค่าโคเกวียน
 แด่เมืองจตุวา และแขวงหัวเมืองฝ่ายเหนือ นอก^{๖๒}กงานม^{๖๓}โคเกวียน
 โคเกวียน ให้เฉลี่ยเอาค่าโคเกวียนให้ทั่ว^{๖๔}จงทุกหัวเมือง คงราษฎร
 ได้^{๖๕}ค่าโคเกวียน (ครว) ๓^{๖๖}กร^{๖๗}วจ^{๖๘}เรือน^{๖๙}ละ^{๗๐}ตั้ง ๓^{๗๑} หมายถึง^{๗๒}เรือน^{๗๓}ละ^{๗๔}เพอง^{๗๕} ๓^{๗๖}
 ได้เงิน^{๗๗}มาก^{๗๘}น้อย^{๗๙}เท่าใด^{๘๐}ตั้งไว้^{๘๑}พระ^{๘๒}คต^{๘๓}ง^{๘๔} คอ^{๘๕}ตั้ง^{๘๖}จ^{๘๗}ฯ^{๘๘} จึง^{๘๙}เอา^{๙๐}เงิน^{๙๑}นั้น^{๙๒}มา^{๙๓}จ่าย^{๙๔}
 ถ้า^{๙๕}เหลือ^{๙๖}ตั้ง^{๙๗}เข้า^{๙๘}พระ^{๙๙}คต^{๑๐๐}ง^{๑๐๑}หวง

(ล้อมวงที่พระพุทธรบาท)

ครน^{๑๐๒}ตั้ง^{๑๐๓}จ^{๑๐๔}ฯ^{๑๐๕} ถึง^{๑๐๖}พระ^{๑๐๗}พุ^{๑๐๘}ท^{๑๐๙}ร^{๑๑๐}บ^{๑๑๑}ท^{๑๑๒} ล้อม^{๑๑๓}วง^{๑๑๔}ต^{๑๑๕}ง^{๑๑๖}ค^{๑๑๗}ว^{๑๑๘}ร^{๑๑๙}ว^{๑๒๐}จ^{๑๒๑}ว^{๑๒๒}ว^{๑๒๓}จ^{๑๒๔}ว^{๑๒๕}
 เสด^{๑๒๖}กร^{๑๒๗}อบ^{๑๒๘}พระ^{๑๒๙}ค^{๑๓๐}า^{๑๓๑}ห^{๑๓๒}น^{๑๓๓}ก^{๑๓๔} ๕^{๑๓๕} ค^{๑๓๖}อ^{๑๓๗}ก^{๑๓๘} (ต^{๑๓๙}ง^{๑๔๐}เบ^{๑๔๑}น) ๓๐^{๑๔๒} ก^{๑๔๓}ย^{๑๔๔} ก^{๑๔๕}ย^{๑๔๖} ๓^{๑๔๗} บ^{๑๔๘}น^{๑๔๙}ค^{๑๕๐}า^{๑๕๑}ต^{๑๕๒}ะ^{๑๕๓}ค^{๑๕๔}ร^{๑๕๕}ว^{๑๕๖}
 เจ^{๑๕๗}น^{๑๕๘}ก^{๑๕๙}ระ^{๑๖๐}บ^{๑๖๑}อ^{๑๖๒}ก^{๑๖๓} ๓^{๑๖๔} บ^{๑๖๕}น^{๑๖๖}ห^{๑๖๗}า^{๑๖๘}ม^{๑๖๙}แ^{๑๗๐}ด^{๑๗๑}น^{๑๗๒}ก^{๑๗๓}ระ^{๑๗๔}บ^{๑๗๕}อ^{๑๗๖}ก^{๑๗๗} ๓๐^{๑๗๘} ก^{๑๗๙}ระ^{๑๘๐}บ^{๑๘๑}อ^{๑๘๒}ก^{๑๘๓} ช^{๑๘๔}น^{๑๘๕} ๕^{๑๘๖} ค^{๑๘๗}ัน^{๑๘๘} หน^{๑๘๙}า^{๑๙๐}ไม^{๑๙๑} ๕^{๑๙๒} ค^{๑๙๓}ัน^{๑๙๔}
 โถ^{๑๙๕}ที่^{๑๙๖} ๕^{๑๙๗} ข^{๑๙๘}ว^{๑๙๙}า^{๒๐๐}ก^{๒๐๑}ก^{๒๐๒}ระ^{๒๐๓}จ^{๒๐๔}ับ^{๒๐๕} ๕๐^{๒๐๖} ห^{๒๐๗}ด^{๒๐๘}ม^{๒๐๙} ค^{๒๑๐}น^{๒๑๑}ก^{๒๑๒}อ^{๒๑๓}ง^{๒๑๔}๓^{๒๑๕}๐^{๒๑๖} ค^{๒๑๗}น^{๒๑๘} (ห^{๒๑๙}ร^{๒๒๐}ือ) ๗๐^{๒๒๑} ค^{๒๒๒}น^{๒๒๓}
 ท^{๒๒๔}ห^{๒๒๕}า^{๒๒๖}ร^{๒๒๗}ใน^{๒๒๘}อ^{๒๒๙}า^{๒๓๐}ว^{๒๓๑}ิ^{๒๓๒}ค^{๒๓๓}เ^{๒๓๔}ษ^{๒๓๕}ย^{๒๓๖}อ^{๒๓๗}ย^{๒๓๘}น^{๒๓๙}อ^{๒๔๐}ก^{๒๔๑}ล^{๒๔๒}้อม^{๒๔๓}ว^{๒๔๔}ง^{๒๔๕} ท^{๒๔๖}ห^{๒๔๗}า^{๒๔๘}ร^{๒๔๙}ใน^{๒๕๐} ๒^{๒๕๑} ก^{๒๕๒}ย^{๒๕๓} ๓๖^{๒๕๔} ค^{๒๕๕}น^{๒๕๖} อ^{๒๕๗}า^{๒๕๘}ว^{๒๕๙}
 ิ^{๒๖๐}ค^{๒๖๑}เ^{๒๖๒}ษ^{๒๖๓} ๓๖^{๒๖๔} ค^{๒๖๕}น

และ^{๒๖๖}ป^{๒๖๗}ระ^{๒๖๘}ศ^{๒๖๙}ล^{๒๗๐}้อม^{๒๗๑}ว^{๒๗๒}ง^{๒๗๓}น^{๒๗๔}น^{๒๗๕}ข^{๒๗๖}าว^{๒๗๗}ว^{๒๗๘}ง^{๒๗๙}ไ^{๒๘๐}ค^{๒๘๑}า^{๒๘๒}ก^{๒๘๓}บ^{๒๘๔}ร^{๒๘๕}ก^{๒๘๖}ษ^{๒๘๗}า^{๒๘๘}ด^{๒๘๙}ย

และ^{๒๙๐}ตั้ง^{๒๙๑}ตั้ง^{๒๙๒}ค^{๒๙๓} พ^{๒๙๔}น^{๒๙๕}เท^{๒๙๖}พ^{๒๙๗}ว^{๒๙๘}า^{๒๙๙}ช^{๓๐๐}ย^{๓๐๑}ก^{๓๐๒}เด^{๓๐๓}ช^{๓๐๔}เร^{๓๐๕}อ^{๓๐๖}พระ^{๓๐๗}ท^{๓๐๘}ง^{๓๐๙} เร^{๓๑๐}อ^{๓๑๑}ค^{๓๑๒}ง^{๓๑๓} เร^{๓๑๔}อ^{๓๑๕}ก^{๓๑๖}น^{๓๑๗} เร^{๓๑๘}อ^{๓๑๙}ค^{๓๒๐}ว^{๓๒๑}
 ฝ^{๓๒๒}า^{๓๒๓}แ^{๓๒๔}ง^{๓๒๕} เร^{๓๒๖}อ^{๓๒๗}ค^{๓๒๘}ฤ^{๓๒๙}ห^{๓๓๐}ี^{๓๓๑} ม^{๓๓๒}า^{๓๓๓}น^{๓๓๔}อ^{๓๓๕}น^{๓๓๖}ช^{๓๓๗}ุ^{๓๓๘}ม^{๓๓๙}หน^{๓๔๐}า^{๓๔๑}น^{๓๔๒}า^{๓๔๓}น^{๓๔๔} และ^{๓๔๕}ท^{๓๔๖}าย^{๓๔๗}ด^{๓๔๘}น^{๓๔๙}ม

และ^{๓๕๐}ก^{๓๕๑}ร^{๓๕๒}ม^{๓๕๓}ข^{๓๕๔}าง^{๓๕๕}ก^{๓๕๖}ร^{๓๕๗}ม^{๓๕๘}มา^{๓๕๙}เก^{๓๖๐}ณ^{๓๖๑}ท^{๓๖๒}ข^{๓๖๓}าง^{๓๖๔}เก^{๓๖๕}ณ^{๓๖๖}ท^{๓๖๗}มา^{๓๖๘}ค^{๓๖๙}ระ^{๓๗๐}เว^{๓๗๑}น ๕^{๓๗๒} ย^{๓๗๓}า^{๓๗๔}ม^{๓๗๕}ตาม^{๓๗๖}ช^{๓๗๗}าย^{๓๗๘}
 และ^{๓๗๙}ข^{๓๘๐}ว^{๓๘๑}า^{๓๘๒} เ^{๓๘๓}ห^{๓๘๔}ม^{๓๘๕}อ^{๓๘๖}น^{๓๘๗}อ^{๓๘๘}ย^{๓๘๙}าง^{๓๙๐}เม^{๓๙๑}อ^{๓๙๒}ด^{๓๙๓}ตั้ง^{๓๙๔}จ^{๓๙๕}ป^{๓๙๖}ระ^{๓๙๗}ท^{๓๙๘}บ^{๓๙๙}ร^{๔๐๐}แ^{๔๐๑}ม^{๔๐๒}อ^{๔๐๓}ย^{๔๐๔} ๓^{๔๐๕} พ^{๔๐๖}ระ^{๔๐๗}ค^{๔๐๘}า^{๔๐๙}ห^{๔๑๐}น^{๔๑๑}ก^{๔๑๒}ท^{๔๑๓}า^{๔๑๔}เจ^{๔๑๕}า^{๔๑๖}ด^{๔๑๗}น^{๔๑๘}ก^{๔๑๙}

หนึ่ง หมอนนทรรัตน์ พันเทพราช ฝ่ายทหารเกณฑ์ขุนหมื่น
 ไพร่ ถือบนบกไพร่ และฝ่ายพลเรือน หมนศรีวัดเทพ พันพ้อมเกณฑ์
 ขุนหมื่น ดีดีเกณฑ์ไพร่ถ้อยหอก ตงกองร้อยคอยเหตุ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 วิชาชนนอก ห่างพระตำหนักออกไปทาง ๓๕๐ เส้น ๓๐๐ เส้น ๕๐ เส้น
 ๓๐ เส้น ๕๐ เส้น ๕๐ เส้น ๕๐ เส้น ๕๐ เส้น ๕๐ เส้น ๕๐ เส้น
 ท้องแดงกอง ๓ ห้วยดวงดาวกอง ๓ ศิลาตาดกอง ๓ ท้ายเขาคดกอง ๓
 พุทผดงกอง ๓ กองตระเวน (อีก) ๕ กอง ตงอยู่หนองบัวกอง ๓
 หนองด้ามดีบกอง ๓ บัวไม้แดงกอง ๓ เขาคินกอง ๓ ท่งศิลาตาดกอง ๓
 กองคอยเหตุ ๒ กอง ตงอยู่พุนกยุงกอง ๓ หนองคณทกกอง ๓ กอง
 ตงเชิงเขา ๒ กอง เต็มออกกอง ๓ ทหารนาย ๓ ไพร่ถือบน ๓๐ พลเรือน
 นาย ๓ ไพร่ถ้อยหอกถ้อยดาว ๓๐ รวมเป็นกองตระ ๒๒ คน เดชกอง
 คอยเหตุกองตงทงนระเวนบรรจบถึงกัน พนักงานตำรวจในซ้ายขวา
 ผู้ยู่เวรได้ตรวจตราเอากราบทุกพระกรุณาฯ

หนึ่ง ถ้าทรงพระกรุณาฯ ให้เอาช่างบรรทุก ๒ เทียจ กรมช่าง
 เกณฑ์ขุนหมื่นคุมไพร่ถ้อยหอกถ้อยดาว พันภาณแตงนายรองมาตงด้าน
 งามให้ช่างถือบ อยู่ทหนองคณทกกอง ๓ พุทผดงกอง ๓ พุนกยุง
 กอง ๓ รวม ๓ กอง กอง ๑ (มี) นาย ๓ นายรอง ๓ ไพร่ ๒๐ รวม
 ๒๒ คน

หนึ่ง ดอกไม้เพลิง เครื่องเล่นทงปวง สำหรับส้มโภษพระพุทธรบาท
 (นั้น) เป็นพนักงานพันจนทได้กะเกณฑ์ตรวจตราว่ากล่าว

๓ การรักษาพระนครเวทียุติไม่อยู่

หนึ่งตามที่ได้ตั้งไปพระพุทธบาท (หรือ) เมืองดงพูน (หรือ) เมืองเพชรบุรี (๑) นครบาดเกณฑ์รักษากรุง ฯ

กรมด้อมพระราชวัง พระเพชรพิชัยดงกองซุ่มอยู่จนท้องดนาม กตาง ขุนหมื่นคุมไพร่รักษาบ้อมเชิงเทินรอบพระราชวังกรม ๑

กรมวงนอกอยู่ที่ริมตลิ่งชาววัง หาดวงราชฤทธาณนท์ หาดวงนนทเส็น ขุนหมื่นชาววังนอก เหล่า ๑

กรมวงเกณฑ์ ขุนอินอาญา ๑ ขุนเทพสุภา ๑ ขุนพรหมสุภา ๑ (ตุลาการศาลกรมวัง) ๑ คน อยู่จำหัดอยู่ประตูท่าดิบเบย (เหล่า ๑)

และ (พนักงาน) อยู่รักษากรุง ตรีเวณนอกทห้าม ดงกองซุ่ม ๓ กอง ดงกองรักษาจำหัดและตรีเวณในกรุงตามอำเภอ ๘ กอง ตรีเวณนอกกรุงตามอำเภอ ๘ กอง รวม ๑๖ กอง เป็น (คือ)

ขุนด้สด ๑ ขุนดำวักตร ๑ นายตำรวจซ้าย ๑ นายขามรงค์ ๔ นายบัญชากตาง ๑ รวม ๘ นาย ไพร่ด้อม ๘๐ รักษาผู้ร้าย ๘ คน รวม ๘๘ คน

พระยายมราช ๑ หาดวงขุนหมื่น ๓๐ เดิมยทนาย ๒๐ ไพร่ด้อม กาดัง ๒๐๐ รวม ๒๓๓ คน ดงกองซัดคาทพอยุ่ท้องดนามหน้าพระศัพ (๒) เพดากตางคนไปตรีเวณตรวจตราทวงกรุง ฯ

(๑) ทัง ๓ แห่งนี้เป็นที่เสด็จประพาสเนือง ๆ

(๒) ทังว่า หน้าพระศัพ ตรงนี้ จะเป็นตรงไหนสงสัยอยู่.

หลวงรองเมือง ๑ เด็มนทนาย ๓๐ ไฟว์ส้ม ๕๐ รวม ๖๑ คน
ตั้งอยู่บ่ออมเพชรบางกะจะ และไปตระเวนตรวจตราอำเภอทหาร

ขุนเทพผล ๑ เด็มนทนาย ๗ ไฟว์ส้ม ๓๒ รวม ๔๐ คน ตั้ง
อยู่ ณ จำหอดัดสะพานดำเหย ตระเวนอำเภอพลเรือน

(กองตระเวนกรมเมือง) ตั้งกองรักษาจำหอดัด และตระเวนใน
กรุง ๑ & อำเภอ ขุนยี่สารบุรี ๑ หมนยี่สารบุรี ๑ ขุนวิจารณ์ภทร ๑
ขุนตระเวนรักษา ๑ หมนจัตวาบริบาล ๑ ขุนภักดีภูวดล ๑ หมนภักดี
ภูวดล ๑ ไฟว์ส้มนายตะ ๓๐ คน รวมนายไฟว์ ๘๘ คน

(กองตระเวนกรมเมือง) ตระเวนนอกกรุง ๑ ตามพนักงาน &
อำเภอ ขุนนครภักดี ๑ หมนนครภักดี ๑ ขุนจ้านงบุรี ๑ หมนจ้านงบุรี ๑
ขุนแฉ่วภูวดล ๑ หมนแฉ่วภูวดล ๑ ขุนไชยบุรีบาล ๑ หมนไชยบุรีบาล ๑
ไฟว์ส้มนายตะ ๓๐ รวมนายไฟว์ ๘๘ คน

รวม (พนักงานในกรุง ๑ เกณฑ์รักษาพระนคร) นาย ๖๑ ไฟว์
๕๒๒ คน เป็น ๕๘๓ คน

อนึ่งมตราบรรดิ่งให้หาผู้ครอง (และ) ผู้รังเมือง (คือ) เมือง
พิเศษไชยชาญ ๑ เมืองอินทบุรี ๑ เมืองพรหมบุรี ๑ (เมืองสิงห์บุรี)
เมืองสรรค^(๑) ๑ เมืองนครชัยศรี ๑ เมืองสุพรรณบุรี ๑ เมืองราชบุรี ๑
รวม ๘ เมือง เจ้า (มา) บรรจบอยู่รักษากรุง ๑ ได้ตระเวนทางเรือ
รอบกรุง ๑ ๘ ตำ เป็น (จำนวน) นาย ๘ ไฟว์เมืองตะ ๕๐ คน รวม
เป็น ๔๐๘ คน

กรมท่าซ้ายขวาเกณฑ์เบงอยู่รักษากรุง ๑ รักษาจำหอดัดตระเวน
บรรจบถึงกันตามอำเภอ เป็น (คือ)

(๑) ในต้นฉบับเขียน เมืองสรรคบุรี สันนิษฐานว่าจะเป็นสรรคบุรี

ขุนทองดี๋ ขุนทองดี๋มุก อำเภोजัน (รักษา) แด่วจันถงประตุจัน
 ขุนโกษาอิค้หาก ขุนราชเค็รชฐี อำเภอแซก (รักษา) แด่
 ต่พานประตุจันถงวदनางมุก เดยวถงไปถงประตุใต้กาย

ดอรรพระว่า^(๑) วิประวาช อำเภอพราหมณืเทศ (รักษา) แด่
 หน้าวदनางมุกมาวดีอ้าแม ถงณะกญุไปถงเด้าซิงซ้า กอถระเวจนกรมท้าว
 กอถ ๑ นาย ๑ ไพว ๑๐ คน ๒ กอถรวมเบ็น ๒๒ คน

ขุนโรงขุนศาถอยุรักษาของจ้าหัดอตามหน้าททกกรม และเจ้ากรม
 ปลัดกรมนอกกว้าน แบ่งไ่วประจำการรักษาทเด็ดจออก รักษาทิมคาว
 รักษาโรงแด้ง รักษาคลัง รักษาฉาง รักษาศาถาดุกขุน ตามพนังงาน
 ทกกรม

ข้าราชการผู้อยูทงน พนังงานเด็มยนตรากรมพระนครบาดได้
 เรยกบญช เข้างบตั้งให้ฯ พนทหวเจ้าท้านด้มหนายก และผู้อยู่ประจำ
 การกรงฝ่ายทหาร (นน) พนเทพราชเรยกบญชตั้งให้พนทหวเจ้าท้าน
 ด้มพระกธาโหม (แต่ก่อนเด็ดจ) ครนเด็ดจไปแดว ซ้าทูลถระของชุด
 พระบาทผู้อยูรักษากรงฯ บอกรเข้าไปยงทพหวถง

และการทหารซงหมนนวันทวเด็น พนเทพราช พนทพรราช พน
 อินทราช พนพรหมราช กะเถนททงน เขาว่าแก็ด้มพระกธาโหม
 พระสุรเด็นา หดวชรวมไวโรถ หดวเทพอรชุน ฝ่ายพลเรือน
 ซงหมนศร็ดเทพ พนพฒ พนภาณ พนภา พนจหนท กะเถนททงน
 เขาว่าแก็ด้มหนายก หดวอ้ามาตย์ หดวราชนิกูถ (ต่าง) บังคับ
 บัญชาตามราชการ ขอเดชะฯ

(๑) ต้นฉบับเขียนอย่างนี้ จะถูกหรือที่ถูกต้องจะเป็นอย่างไร หากทราบไม่

ตอนท ๒

๕ ตำราหน้าทมหาดเล็ก

อย่างธรรมเนียมมหาดเล็กแต่ก่อน ให้หมนด้ารเพรภกต หมน
ศร์ดีรรกษ หมนไวยวรนาก หมนเด่มอใจราช นายคักต นายดีทช
นายฤทช นายเดช ตั้งสื่อนว่ากต้ามหาดเล็ก, จำ, หุ้มแพร, เดว,
ผู้ทวาราชการฉดองพระเศษพระคุณพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวโดย
ด้จรีต

เวรขวาเวร ๑

หมนด้ารเพรภกต ๑ นายคักตนายเวร ๑ นายจ่ายง ๑ รวม ๓ คน
นายจันมช๑ นายดีนท ๑ นายชยชรรค ๑ หุ้มแพร ๓ คน รวม ๖ คน

เวรซ้ายเวร ๑

หมนเด่มอใจราช ๑ นายดีทชนายเวร ๑ นายจ่ายวด ๑ รวม ๓ คน
นายจิตร ๑ นายดีตจินตา ๑ นายพดพ่าย ๑ รวมหุ้มแพร ๓ คน รวม ๖ คน
รวมชวาซ้าย ๑๒ คน พนักงานรวมกัน

เวรขวาเวร ๑

หมนไวยวรนาก ๑ นายฤทชนายเวร ๑ นายจำเรศ ๑ นายกวด ๑
นายพดพน ๑ นายเดห์ออธ ๑ รวมหุ้มแพร ๓ คน รวม ๖ คน

เวรซ้ายเวร ๑

หมนศร์ดีรรกษ ๑ นายเดชนายเวร ๑ นายจาร์ง ๑ รวม ๓ คน
นายชัน ๑ นายเด็นห์ ๑ นายส่ววิไชย ๑ หุ้มแพร ๓ รวม ๖ คน รวม
ชวาซ้าย ๑๒ คน พนักงานรวมกัน

เขา ๒ วัน ออก ๒ วัน ขวาเบนเวรรับตั้งข้างชน ซ้ายเบนเวรรับ
ตั้งข้างแรม ถ้ามการตั้งครามชาติกยกลงเขามาถึงในขอบชั้นทได้มา
แถมมเด็จพระราชดำเนินไปประทับแรม คุงหนึ่งพระพุทชบาทและ
เมืองดพบรี เพดาคำให้เขามาอนเวรประจำชองทง ๔ เวร และนายกวด
นายจนมชอ พนักงานรวมกัน พระแแดงกนหยน พระแแดงกฤช พระ
ดอม พระสัพรณศรั ผ่าเช็ดพระพกตว เครื่องตั้งวงพระพกตว เครื่อง
พระดำอาง พระสัคนัช ฉดองพระบาท ตั้งชองในห็องเครื่องขวา

นายฉนิท นายเล็ทอาวรุช พนักงานรวมกัน พระแแดงคาบไทย
พระแแดงเซนดง ชารพระกร นายไชยชรรค นายพดพัน พนักงานรวมกัน
พระแแดงบับน พระแแดงคาบยบุน พระแแดงกระบ พระแแดงนาค พระแแดง
เหล็กเพลิง

นายขัน นายพดพ่าย พนักงานรวมกัน ชันตั้ง ผ่าเช็ดพระเล็โท
พระเต้า หม้อดงพระบังคน พระโอดถ พระสัชารตั้งอื่น พระสัชารตั้ง
เย็น นาดังรงอื่น นาดังรงเย็น เครื่องชองคาว เครื่องชองเสวดย เครื่อง
ดำหรับดงพระบังคน พันนฝักมะขาม พันนทอง พันนแพว สัหรัย
ทองแดง ถาดชุด พระโอดถตั้งบ หมากรุก สัเกกา พระสัพรณราช

นายจิตร นายสัรวชิไชย พนักงานรวมกัน พระแแดงหอก พระ
แแดงง้าว พระแแดงทอน พระแแดงชุน พระแแดงเกาทันท์ พระแแดงกระสุน
พระแแดงกล็องสัตติ ชารพระกร

นายสัตุจันดา นายเด็นท์ พนักงานรวมกัน พระชันษา พระ
สัพรณบัตว พระศาศัคราคม พระราชปฏิสันถาร พระตะกรุด พิธัมว
พระสัมุด พระกระดานชนะนวน

และหีบหนงท่ายพระทงอยู่ในห้องเครื่องขวาเบนนงงานชาว
เครื่องขวา เครื่องซ้ายอยู่ในห้องเครื่องเบนนงงานชาวเครื่อง (ซ้าย)
ชาวพระสมุค มพระอักษร หามพระอักษรไม้ กระดานชะนวนและ
คินด้อแก้ว คินด้อเกรง คินด้อคำ อยู่ในห้องเครื่องนนเบนนงงานชาว
พระสมุค เครื่องนมัดการและชบดรง จับดรง ข้างในด่งออกมาเป็น
พนงงานเวรรบด่งได้รบถวาย และเครื่องจบพระหัดถด้นมรบมาค้อข้าง
ใน ด่งให้มหาดเด็กเวรรบด่งถวายจบพระหัดถ ถัดด้นมรบไปบูชา

ถ้ามหาดเด็กจะเข้รบเวร ให้รบแต่เพลมาย ๕ โมง ให้นายเวร จำ
หุ้มแพร ตรวจเครื่องตอกันไว้ให้ครบบตามซ้ายตามขวา และดื่บถามเอา
ข้อราชการไว้ให้แจ่ง ผู้จะออกเวรไปให้บอกข้อราชการ และด่งเครื่อง
ตามซ้ายตามขวาคอกันจ้งออกเวรไป และให้หัดหม่นนายเวร จำหุ้มแพร
เผ้าคอยรบด่งและถวายเครื่องอย่าให้ขาดได้ตามเกณฑ์ก้นไว้

นงยาม ๆ คำ หุ้มแพร เวดคอยรบด่งเถาแก่ ออกมาด่ง ยาม
ด้าม หุ้มแพร เวดคอยรบด่งไซ้ข้างหน้า ยามรุ่ง หุ้มแพร เวดคอย
รบด่งข้างหน้า และอ่านตรวจถวาย นงยามนน ชาวทงนงดวยทุกยาม
ครนททมคยาม ให้มหาดเด็กเบาด่งช คกรบควยทุกทไปจนค ๓๓ ทม
แวดให้ผ่นงยามคอยรบด่ง ฟงปากด่ง และคอยเหตุการณ ถ้าเกิดเพดง
แวดเมเหตุการณชนเมอใดให้กำหนดทมโมงไว้ ควรจะร้องกราบทศพระ-
กรณาคให้ร้องกราบทศพระกรณาโดยเร็ว ถ้าเสด็จจอยทข้างในโกถอยู่
จะร้องกราบทมมิได้ ให้เร่งบอกเข้ไปให้ข้างในจะได้กราบทศ

ถ้าเสด็จออกมาให้มหาดเด็กเผ้าทลดะของ ๆ แค่น้ำ แค่น้ำ
แค่น้ำพระทง หามอย่าให้เผ้าโกถหลงพระทง และเผ้าใช้ด้อยในท

เสด็จออกให้คณาดด้วยศอก ให้เฝ้าเป็นอันดับกันออกมาตามผู้ใหญ่ผู้น้อย
อย่าให้ผู้น้อยเฝ้าเกินผู้ใหญ่

ถ้าจะถวายเครื่องและพระแสงให้ผู้น้อยส่งผู้ใหญ่ถวาย อย่าให้
ผู้น้อยดวงผู้ใหญ่ขึ้นไปถวาย ถ้าจะเชิญเครื่องและพระแสง และรับค้อม
พระหัตถ์กต ให้จับศีรษะเอางานเดี่ยวก่อน จึงถวายพระแสง ถวายเครื่อง
รับเครื่อง เชิญเครื่อง พระแสงและเครื่อง ถวายพระทนต์ให้เอางาน
ก่อนจึงเชิญ ถ้าเชิญพระแสงเข้ามาถวายและตามเสด็จ อย่าให้กตล้ม
กตล้มปลายพระแสงเข้ามาค้อมพระทนต์ ถ้าจะเชิญพระแสงตาบ พระ
แสงกระบี่ตามเสด็จ ให้เชิญต้องมือ ให้คมตงไว้ข้างบ่า อย่าให้ถ่มมือ
เดียวพาดบ่า ดุจแบกตาบขุนนาง ถ้าจะเชิญเครื่องและตามเสด็จในท้อง
พระโรง และทเสด็จออกประตูเปิดประมให้คุกเข้าคณาด อย่าให้เดิน

ถ้าทรงครัดตั้งประการใดมิได้จำเพาะข้อให้หัดหมั้นรับตั้ง ถ้าหัด
หมั้นมิได้เฝ้าอยู่ ให้นายเวรรับตั้ง ถ้าหัดหมั้นนายเวรมิได้เฝ้าอยู่ ให้จำ
รับตั้ง ถ้าหัดหมั้นนายเวรจำมิได้เฝ้าอยู่ ให้ห่มแพรรับตั้ง อย่าให้ผู้น้อย
รับตั้งดวงผู้ใหญ่ ๆ รับตั้งแล้ว ให้แต่เจ้าแต่ห่มแพรไปตามคตวรราชการ
ถ้าทรงตั้งจำเพาะผู้ใหญ่ไปจึงไปตามรับตั้ง ถ้าและทรงตั้งมหาดเล็ก
เดวกลใหม่มหาดเล็กเดวรับตั้งเกิด แต่เมื่อจะออกไปนให้กราบตงตมท
แล้วคณาดด้วยศอกถอยหลังออกไปจนสุดที่เฝ้าแล้ว ถวายบังคมออกตมท
จึงวงไป อย่าให้ย่นขนวงไปในที่เฝ้า

อนึ่งถ้าแก่จะมาตั้งราชการตั้งใด ให้มหาดเล็กจดหมายไว้ แล้ว
อ่านให้แก่แก่ฟัง ถ้าแก่แก่ว่าชอบแล้วให้พเคราะห์ดีในขอรับตั้ง ถ้าเป็น
ขอพระราชทานพระยศและเนื่อความขื่อใหญ่ ก็ให้กราบทูลพระกรุณาตง

ก่อนจึงส่งไป ถ้าเป็นการเบ็ดเสร็จ ก็ให้ส่งชาววังไปตามรับสั่ง ให้จด
หมายเวรชาววัง เวรมหาดไทย เวรกตานิคม ใต้จตุรกรัง

ถ้าแต่ละทรงสั่งให้เรียกทองเรียกเงินเป็นการเวรนั้น ให้มหาดเล็ก
ไปเรียกเอาต่อชาววังผู้อยู่เวร ๆ ไปเรียกเอาต่อเจ้าพนักงานพระคลัง
มหาสมบัติมาถวาย ทรงพระกรุณาพระราชทานขาทูตตะออง ๆ เป็นการ
บุญ จดหมายรับสั่ง ๆ เสร็จไปให้พระคลังศุภรัตทำตราให้ข้างใน สั่งเวร
ไปให้พระคลังวิเศษทำตราให้ข้างใน สั่งเวรไปให้ชาววังทำตราให้พระคลัง
มหาสมบัติ ถึงทรงพระกรุณาให้เรียกตั้งของในท้องพระคลังทงปองเป็น
การเวรก็เหมือนกัน

อนึ่งอย่าให้มหาดเล็กเวรเข้ามาแหวกแฉกของข้างใน คบหาพูดจา
กับคนอื่นชาติใด ๆ ถ้ามหาดเล็กจะเข้าไปวางพระแสงง้าว ณ ท้างใน
นั้นชาวทักกับ แตะเผ้าทรมเขาไปอย่าให้เขาไปแต่ผู้เดียว

อนึ่งพระแสงง้าวทอดท้างในและพระแสงกระบี่ พระแสงดาบทรง
อยู่ท้างในนั้น เดือนหนึ่งสองเดือน ให้หัวหมนนายเวรจำหุ้มแพร เชิญ
พระแสงคู่ผลัดเข้าไปกราบทูลพระกรุณาผลัดออกมาชำระ

อนึ่งหม้อพระสุธารต์ชานาด้วยเอามาตั้งบน ให้มหาดเล็กพนักงาน
เทียบบดแตกรับไว้ เอาผ้าขาวปิดปากตราประจำเตบไว้ เมื่อเต็ม
พระเตาแดงให้ปิดตราประจำเตบไว้ด้วย ต่อทรงเรียกพระสุธารต์จึงให้แก้
ตราเปิดองถงแดงจึงถวาย ถ้าเสด็จออกแต่ละชาติด้วยข้างหน้า มหาดเล็ก
ซ้ายขวาเชิญเครื่องคองคามซ้ายคองคามขวา แดงให้เขียนแผนทไว้บนอย่าง

ถ้าบอกฎีกาอาลากรพระสั่งฆราวาชาคณะอาพาธ อาการกรมพระ
ราชวงศ์ ๑ ประชวร อาการเจ้าต่างกรมประชวร อาการขาทูตตะออง ๆ
บวช มหาสังกรานต์, พระราชพิธี จันทร สุริย ช้าง มา เขามาให้

กราบทูลพระกรุณา เป็นพนักงานมหาดเล็กหุ้มแพร ยามค่ำรับเอากราบ
 ทูลพระกรุณา แต่อาการพระตั้งยี่ราชาคณะ ข้าทูลละของ ฯ และ
 อาการกรมพระราชวัง ฯ อาการเจ้าต่างกรม มหาสังกรานต์ พระราชพิ
 จน์ทรอุปราคา ดุริยอุปราคา ช่างमानน ให้ตั้งหอกหมอนนายเวรกราบทูล
 ถาแต่งทพระบรรทมและที่เสด็จออกพระตำหนักพัดบพดาแห่งใด ๆ
 นน มหาดเล็กพนักงานเชิญพระแสงง้าวดวงไปทอดท ถาเสด็จออกทอด
 พระนครเสื่อนน พระแสงงอกบงถอดฝักไ้ พระแสงง้าวถอดกตเม็ดไ้
 อนึ่งถาเสด็จไปประพาส ถาและทรงประพาสให้มหาดเล็กคอยรับ
 พระแสงกระบพระแสงดาบทรง ครนทรงวัดพระองค์แตรจงถววยพระ
 กนหยน คอทรงเครื่องตนพระมาตาฝรั่งแตร จงถววยพระแสงดาบชะเดย
 และฉดองพระบาท (ฉะบบชชาติ) พระทงนจะไดวางพระดอมหลังเจียด
 พระด้พรรณศัรน้อย พชน คามจว หมอถงพระบงคน เครื่องตนชางตาม
 เสด็จจนน พระดอมทอง พระเตาหนึ่ง พระด้พรรณศัร พชนทอง พระ
 แสงงอก พระแสงทรง พระแสงกระสุน พระตะพานเงิน หีบหนึ่ง
 พระบันไดเครื่อง

อนึ่งมทเสด็จ ๆ ทรงเรือพระทงศัรด้กหลาดพระทงกราบ เชิญ
 เครื่องตงเรือพระทง มหาดเล็กชวเครื่องชวาไ้เชิญ พระดอมทอง
 เงินบาทชง ๓ เงินด้ตงชง ๓ เงินเพองชง ๓ รวม ๓ ชง หีบหนึ่งถง
 พระบาท, ฉับพระหัตถ์, มหาดเล็กชวพระด้มุด และชวเครื่องชช
 ไ้เชิญ พระเตา หมอถงพระบงคน กระดานชะนวน พระด้มุดมหาดเล็ก
 ไ้เวรไ้เชิญ พระแสงกระสุน หีบพระโอดถ ชวพระภษาไ้เชิญถง
 พระภษา และชวพระแสงไ้เชิญพระแสงง้าวถงหวางเรือพระทง ชว
 พระแสงบันไดเชิญพระแสงบันถงหวางเรือ พระแสงบันชวผูกกับเส้า

กษัตริย์นามบอก ๑ พระแสงบนต้นวางข้างพระยภักชวบอก ๑ ซ้าย
บอก ๑ รวม ๒ บอก วางปากบอกไปท้ายเรือพระที่นั่ง วงโถงตรา

ถ้าข้างในตงเรือด้วย และให้ห้วหม่นนายเวร ๆ รับตั้งตงเรือพระที่
นั่งคน ๑ กับชาวพระแสงบนคน ๑ และชาว (แสง) นนถอบนดำหรับ
มือและกระสุนคอยห้ามต่าห้ามตั้ง และมหาดเด็กนนไตเรียกกระยะทาง
และทางวางเรือผู้จะชักจะนำจะตามเด็ดจนน และข้าราชการซึ่งตามเด็ดจ
ไปนน ถ้าทรงพระกรุณาครัดตามจะได้กราบทูลพระกรุณา แตะระยะทาง
นนให้กราบทูลตามระยะจนถึง และให้ระแควระวงค์และทักทายห้ามปราม
อย่าให้เรือนอกกระบวนปนดินแปดกปดอมได้ ตงท้ายเรือพระที่นั่งนน
ชาวพระภษาคน ๑ ห้มแพรวเวรว่างเวรคน ๑ ให้ตรวจตราเครื่องท้ายเรือ
พระที่นั่ง และคอยรับตั้งถวดยเครื่อง ถ้าเห็นผู้คนต่าตั้งโหยงตงด้วยกระสุน
และมหาดเด็ก จำ ห้มแพรว เดว ซึ่งจะตงไปรับเด็ดจ ให้เรียกหา
วางขอราชการทงปวงไว้รับเด็ดจ ถ้าและข้างใหม่ไตตงเรือด้วย ให้
ห้วหม่น นายเวร จำ เวรรับตั้ง ตงหมอบเผ่าหน้าพระที่นั่ง ให้ห้มแพรว
เวรรับตั้งตงหน้าเรือ

อนึ่งถ้าทรงเรือพระที่นั่งกงเบนพยุหยาตรา มหาดเด็กชาวเครื่อง
ชวาไตเชิญพระถ่มมกตั้น พระสุพรรณศรีปากแจก ไปวางข้างพระที่นั่ง
นน และมหาดเด็กชายเชิญพระแสงหอกชดผุกเรือพระที่นั่งใหม่มหาดเด็ก
ชาวเครื่องซ้ายขวาเชิญพานพระชนนหมาก หีบหนึ่ง พระเต้า หม้อและ
เครื่องตงพระบังคน พระถ่มมกกระดานชะนวน ตงตงข้างท้าย ตัวชาว
เครื่องตงรักษาไปด้วย ให้ห้วหม่น นายเวร จำ ห้มแพรว ผู้ตงเรือ
พระที่นั่ง นึ่งถ่มมกตาย ห้มเด็ดครยุ ได้พอกเกยตตามบรรดาศักดิ์

พระแสงหอกชะวา ๒ พระแสงเขน ๑ พระแสงดาบชะเดย ๑ แห่หลัง
 พระแสงง้าว ๑ พระแสงหอกง่าม ๑ และมหาดเล็กเชิญพระถ่มมกดิน
 พระสุพรรณศรีประคบบดอย และเครื่องทองปวงตามเด็ดยุ ครนถง
 พระเมรุแล้ว ถาเด็ดยุยกพัดบพดากขางหน้าใหม่หาดเล็กคอยรับสั่งเฝ้า
 ใช้สอย รับสั่งจะถามคดยพระสั่ง สดับปรกณได้มากน้อยเท่าใดให้ถามไว้
 ถาจะถวญพระเพลิงพระบรมศพ ครนเบ็ดพระโกศออกแล้ว ให้มหาดเล็ก
 ถวญเครื่องพระชำระ มะพร้าวแกว ถ้พระทนต์ นาชมน มะกรุด
 ส้มบอย ส้มรบค้อขางในมาสั่งให้มหาดเล็กถวญ และเครื่องชำระ
 พระหัตถน มหาเด็กรับมาค้อเฝ้าแก่มาถวญ แลวมหาดเล็กถวญ
 หนนพดง เหล็กเพลิง และเทียนถดองพระหัตถ เทียนจุดเพลิงหนน
 หนนเทวาทิศเบกมาสั่ง ครนถวญเหล็กเพลิงแล้ว ส้มโตถวญไม้
 เชื้อเพลิงชบนำพมเดินให้ทรงจุดเพลิงทอนจนทนต์และชปคดยเทียนเพลิงหนน
 สั่งให้หนนเทวาทิศได้โคมเตียงเพลิงไป ให้ส้มเด็ยพระสั่ง ฆราชจุด
 ดอกไม้เพลิงพดาค่า ครนรุ่งชนแล้วเด็ดยุไปดับเพลิงและเก็บพระอัญ
 ญน เครื่องพระดีคนธ นามะกรุดส้มบอยพนกงานส้มรบมาค้อเฝ้าแก่
 นาทอมพนกงานชนดียมพรรับมาค้อเฝ้าแก่ สั่งให้มหาดเล็กถวญ ครน
 แจงพระรบแล้ว พระสั่งจะได้อดับปรกณมากน้อยเท่าใดให้เรียกหางว่า
 สั่งฆการไว้ จะได้กราบทูลพระกรุณา

๕ ตำราหน้าท้าวท

อย่างธรรมเนียมแต่ก่อน ราชการพนกงานในชาวกทซ้ายขวาได้
 ผุดตเปลี่ยนนกันเช้า ๒ วัน ออก ๒ วัน หนึ่งยามตามเพลิงในทขางหน้าแล้ว

อยู่คอยรับสั่งด้วยมหาดเล็กทรงกลางวงกลางคน ถ้ามการสงครามซาศัก
ยกดวงเข้ามาถึงขอบขัณฑ์เสมา และ (เสด็จ) พระราชดำเนินไป
ประทับแรมคฤหาสน์พระพุทธรบาท เมืองดพบรินน์ เพศาคำให้เข้ามานอน
ระทมประจำของทงชายชวา และได้เกณฑ์ชาวทเดวไปกำกับด้วยคำรวจ
ในชาววังตรวจผู้นอนเเวประจำของ และให้เอาไม้พลองเข้ามาเตรียมไว้
ใกล้ที่เสด็จออก ๓๐ อัน ๕๐ อัน และคัมคบง บ่วงคดองงด้วย ถ้า
พระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าหลานเธอ ทรงพระเยาวเสด็จออกมาข้างหน้า
ชาวทเดวรับเสด็จ อุม แแบ โดยเสด็จไปมา และได้เกณฑ์ชาวทเดว
ทศตยชอไปกำกับชาวพระศรี และได้คัดเลือก
รักษาพระองค์คงชวาตา ครนเพศาคำชาวทเอาเพลิงจตชวาตา ตามเทียน
ตามโคมและต้องเสด็จ ได้ห้ามคำสูงปากเสียงในทเฝ้า

ถ้าขุนนางเฝ้าบนทให้คดีกันด้วยศอก และให้ตั้งบนพระโอรุเงิน
สำหรับเจ้าต่างกรม กะโถนดับกสำหรับขุนนาง ถ้าและกรมพระราชวัง
บวรฯ เสด็จเข้ามาเฝ้าบน ชาวทได้ปลุ่จนพระยกรองพระกร และออก
ไปรับเชิญพระด้อม บ้วนพระโอรุ พระด้อมต้อมหาดเล็กแต่่นอกประตู
ทตบแดงตามเสด็จเข้าไปตงในทเฝ้า และคอยรับสั่งใช้ด้วย ห้ามอย่า
ให้มหาดเล็กพระราชวังบวรฯ มหาดเล็กเจ้าต่างกรมเข้ามา และชาวท
ได้รักษาประตูททข้างหน้าและได้ว่ากล่าวรักษาองค์ ได้ห้ามปราม
ปากเสียง นก กา กบ อิง ถ้าไม่เสด็จออกขุนนาง แต่ท้องพระโรงไป
จนในแฉงในดับแดง ชาวทได้ห้ามปรามปากเสียงคำสูงมิให้แปดกปลดอม
แต่ท้องพระโรงไปจนประตูระเนียด นอกกระเนียดออกไปเป็นพนักงาน
ชาววัง

ถ้าและพระที่นั่ง พระตำหนัก ทัดเจ้ฯ อยู่ ตั้งโตชาวดักหง
 ฝนรดน้ำ แดกต้องนน ชาวทได้ตั้งเสียดแคว่กต่างให้เจ้าพนักงานทำ
 ถ้าและที่ข้างในตั้งโตชาวดัก และทรงฯ จะให้ทำชนใหม่กดี และแต่งที่
 ยกย้ายแผนแปรประการใดกดี เผาทออกมาตั้งชาวทๆ ได้ตั้งให้เจ้าพนักงาน
 ทำ ชาวทได้คุมเจ้าพนักงานเข้าไปกับเผ่าที่ดูแลให้ทำ และให้ตรวจตรา
 ดูแลชาวทพระบรมม เบาะ ม่าน พรหม เสื้อ แต่งทพระบรมมท
 ัดเจ้ฯ ออก

ถ้ามพระบรมเทศน์อัครา พระมหาชาติ แจง และสดพระพทช
 มนต์ จำเรียพระปิตคาคาหดวงนน ธรรมาสน์ เตยงสด ราวเทียน
 ราวฉัตร ระบายเชือก ผกรปตรา เกะผดไม้ และทบกดอกไม้ ดอกบัว
 พนักงานตั้งดาวจทายเขาไปตั้งท และ เบาะ หมอน พรหม เสื้อ
 นนค์กรัดแดง และกานากะ โถนนพระคดงมหาตัมบคได้แต่งชาวทได้
 ุดแดง และถวยเทียนประจำณท และรับเทียนคิตราว ถ้าัดเจ้ฯ อยู่
 เจ้าพนักงานจะเข้าไปตั้งมได้ ชาวทได้รับเข้าไปตั้งแดง

ถ้าัดเจ้ฯ ทรงพระเสด็จใหญ่ไปข้างใน และไปฉนวนหน้า ตำรวจ
 ินมิได้แห่ มหาเด็กมิได้ตามัดเจ้ฯ ชาวทตั้งอยู่ได้เชิญเครื่องของ
 มหาเด็กตามัดเจ้ฯ ถ้าัดเจ้ฯ ไปแห่งโตเพดาคาเบนทมได้แห่คบนน
 ชาวทต้อง โคมคามัดเจ้ฯ ควยชาววง ถ้าทรงเรือพระที่นั่งกนงน หดวงทพ
 ตัมบค หดวงเทพตัมบค นึ่งตัมบคตาย ห่มเสื้อครุย ใต้พอกเกยว
 ขุดคาบตงทายพระทง ถ้าทรงเรือแฉงแฉงเรือเชานกประพาสบัว ชาวท
 ุดตงทายเรือพระทงควย ทางัดเจ้ฯ ในพระทง พระตำหนัก พดบพดา
 เบนทได้เบตประคทนาก ซักมานไซ ชนในเบนพนักงานชาวท ชนนอก

เป็นพนักงานชาววัง และชกมันไซททรงเครื่อง ทเปิดทองเครื่องน
ชาวทได้ชกมันรบเสด็จ ชาววังได้ชกสิ่งเสด็จ

ถ้าเสด็จไปประพาสโพนช้าง และทอดพระเนตรจับช้างจับเสือใน
ทตอมนน ช้างทงกรมฝายใน ช้างประเทียบบน ทรงสั่งให้เจ้ากรม
ปลัดกรมชาวททส่งอายุไปทำคอ ถ้าและทอดพระเนตรเสื่อ ครนเสด็จ
ถึงพดบพดาแดง ขนรักษาหน้าทหน้าพดบพดากรมฝายในด้วย เจ้ากรม
ฉนมพดเรอน ทหารในให้ถือหอก (ถือ) ผักไว้ทุกคน คุงหนึ่ง
พดบพดาตระวางเสื่อท้ายสระ

ถ้าเสด็จชนวดและประพาสถาษา ประพาสสวนผลไม้คุงหนึ่ง
ประพาสมะม่วง กรมฝายในและพระฉนมโดยเสด็จ ๆ ด้วยนน ชาวท
ส่งอายุได้เข้าไปแห่เสด็จ ตามเสด็จ รับสั่งให้ส้อยในทประพาส และ
ให้ระวงรักษาพระทงอย่าให้มเหตุการณใด ถ้าประพาสถาให้เรียก
เทียนเรียกคบต้องเสด็จ ๆ ถาทรงให้ปลัดคนไม่กระถาง และเดยงปลาทอง
ปลาดเงินโกดพระทง เป็นพนักงานชาวทได้รักษาให้เหยอปลาดูแด ถ้า
มเสด็จ ๆ ไปบำเพ็ญพระราชกุศต และประพาสประทับรอนแรมแห่ง
ใด ๆ ชาวทได้เกณฑ์กันตวงไปรับเสด็จ คุแต่ให้เจ้าพนักงานแต่งท
และบังแดดแฉงค่า ครนเสด็จ ๆ ถึงค้อยคาแฉงบังแดดบังฝน (ใหม่)
ไม้ต่างพดอง ๓๐ อิน ๕๐ อินไว้ทโกด และได้ตามเทียนตามโคมคุงหนึ่ง
เสด็จอยกรง และได้ตามเทียนยามในทข้างหน้า

ถ้าเสด็จชนพระพุทชบาทเป็นพยุหบาตรา ได้เกณฑ์ชาวทชายชวา
ไปชข้างพงคาข้างละคน ถาพระศัพ การส่มโภชและฉดอง มคน
กตปลพฤษ ชาวทได้ขนทงทานคนละคน ถาฉมเสด็จพระเจ้าลูกเธอทรง
ผนวชและเสด็จไปประพาสโพนช้างน ได้เกณฑ์ชาวทเดวไปคน ๓

ถ้าแต่ทรง ฯ ให้ถาม สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าหลานเธอ
 ชั้น ขวาทได้ถามได้คม ถ้าให้ทรงพระราชอาญา ได้ปล่อยและคืน ถ้า
 ทรง ฯ ให้จำ ชาวที่ไต่คดีด้วยคำวินิจฉัยในคำวินิจฉัยนอก ต้นม ทหารใน
 ชัยชวา

และตั้งของอยู่ในห้องเครื่องชาวที่ เชนเทียบเงินสำหรับเทียบยาม
 บันพระโอรุเงินสำหรับเจ้าต่างกรม และพระแสงมีดตอก พระแสงพร้า
 พระแสงดีว พระแสงกระบพระแสงชวาน พระแสงเตอย พระแสงบัง
 หนังกะเบน ใบตื้นเดื่อ และเชือกพอนสำหรับผูกขิงช้า ประพาดห้วย
 ประพาดธารนน ชาวที่ไต่ถวายและผูกเชือกพอน

๖ คำราหน้าท้าววิจัย

อย่างธรรมเนียมแต่ก่อน ชนบราชการกรมคำวิจัยในชัยชวา
 กรมคำวิจัยนอกชัยชวา ได้ผิดัดเปลี่ยนกันเข้าเวรประจำของรับราชการ
 ตามพนักงาน ถ้ามีการสงครามข้าศึกยกดวงเข้ามาขอบชนแดนมาและ
 เล็ดจไปประทับแรมคจหนึ่งพระบาท เมืองดพบุรนน เพลาค่ำให้เข้ามา
 นอนประจำของทองดีเวร และ (บรรดา) ประคเบ็ครอบพระราชวังนน
 ชาววงได้เกณฑ์ทนายคำวิจัยในไปกำกับรักษาประตูตามชัยชวา และ
 ประตูหนานานนน ให้ห้อมหมนพนทนายกำกับทุก ๆ เวร และคำวิจัยใน
 ชัยชวาได้กำกับชาววงเวรบุญช้ผูนอนเวรประจำของ ถ้าแต่ไม่เล็ดจ ฯ
 ออกได้ห้ามปากเดียงนอกพระราชฐาน ถ้าทรงพระกรุณาสั่งตั้งใดเป็น
 การเร็ว ผู้รับตั้งให้คำวิจัยในไป ถ้าทรง ฯ ให้ทรงพระราชอาญาผู้กระทำ
 ผิดได้ทรงพระราชอาญาตามรับตั้ง ทรงพระกรุณาให้ประหารชีวิตตั้งไป

กรมพระนครบาล และได้ถอดรบบังไปเอากิจการราชการและข้าราชการแบบ
การเร็ว และตั้งพระราชอาณา ณ หัวเมือง

อันหนึ่งตั้งออกขุนนาง (เผ่าที่พระถ่าน) เจ้ากรมปลัดกรมเผ่า
ทูลตะของ ๆ ถยมวงอยู่นอกกำแพงนอกกระเนียดนอกแฉง เกณฑ์ให้
หัวหมนตวัดตำรวจเดวรักษาประตูกำแพงแก้วประตูกระเนียดแฉงดับแด
ชนใน และห้ามปากเตียงอย่าให้เปลวปลดอมแอมแฉงอยู่ได้ เพดาค่า
ให้ทนายคบเอาคบเข้าบักประตูกำแพงแก้วประตูกระเนียดแฉงดับแดและ
หน้าฉานตามซ้ายตามขวา ถาทรง ๆ ให้ถ้ามตงพระราชอาณาผู้ใด ๆ น
ขุนตำรวจใครบตั้ง แดวให้คุมเอาควมูนออกไปเดี่ยวจากทเผ่า ถาทรง
พระกรณาดังให้เอาควมุตของจากของถามาหน้าพระทง ให้คุมคว
ฉนหน้ามา ถาทรงพระกรณาให้หาผู้ใดเข้าไปเผ่าฉัดเวลา แต่คนหนึ่ง
ขึ้นไปนั้น ให้เจ้ากรมปลัดกรมผู้อยู่เวรนั้นเข้าไปเผ่า ปลัดกรมหัวหมน
ตวัดด้วย

ถ้าตั้ง ๆ ไปทอดพระเนตรกรมหรัศพนน เจ้ากรมปลัดกรม
นงัดบักถาย ห่มเสื้อครุย เจ้ากรมตะพายกระบี่ ปลัดกรมขัตตาบ
หัวหมนตะพายดาบถือหอก ตวัดคาคดาบ พันทนายนึ่งผ้าแกมใหม่ชาย
ยามเกยฉาเกยวตะพายดาบแห่ตั้งตามกระบวณไป ครนถงพลบถา
ทอดพระเนตรกรมหรัศพนน เจ้ากรมปลัดกรมเผ่าอยู่หน้าพระทงและ
หัวหมนตวัดพันทายนน เผ่าถอมวงอยู่หน้าฉานตามซ้ายตามขวาบน
พนักงานขุนตำรวจคอยรบบังและเบิกคับาร คุมคว, คุมดา, คุมดี โคน
โครอบ โคระแทะ โคนะชมภา ไกบ่า

ถ้าตั้ง ๆ ไปวัดพระศรีรัตนเพชญ์แบบการปรกคินน ให้เจ้ากรม
ปลัดกรมนงัดบักใหม่ห่มเสื้อครุยคาคดาบแห่ตั้ง ๆ แต่ที่ประทับพระ-

เสด็จไป หอหม่นถอกหอกตวัดตะพายดาบไปตั้งเห็นอกประตูนี้มะเถลือ
 ด้วยเครื่องสูง ครนถวดพระศรีธรรมเพชฌัญญ์ แดง จึงเกณฑ์ให้หอหม่น
 ตวัดพันทนายตำรวจเดวดล้อมวงตามซ้ายขวา ถ้ามการถดอง, การออก
 พระวรราชา, การบวชนาคหอดวงน ให้นั่งส้มบั๊กตาย ได้เสื่อครุย คาคตาบ
 แห่ ถ้าออกกวรราชาเสด็จฯ ไปถวายบาตรพระ ถวดพระศรีธรรมเพชฌัญญ์
 ขุนตำรวจ ปลัดตำรวจ ได้เบียดประตูใหญ่พระธรรมศาลาเข้ามาชักพระ
 ออกมาให้ชาตถดองฯ ถวายบาตร ถ้ามพระมหาชาติของหอดวงน
 เจ้ากรมปลัดกรม ซึ่งอยู่เวรนั้นได้ถวายพระทวยเทียนประจำกณัฏ
 มาหาคเด็กถวายเทียนถดองพระหุดทุกกณัฏ

ถ้าเสด็จไปทอดพระเนตรข้างผดพานต้นนาน การแห่ตั้งใด ๆ นั้น
 เจ้ากรมปลัดกรมนั่งส้มบั๊กตาย ได้เสื่อครุย คาคตาบ แห่แต่ที่ประทับ
 พระเสด็จไป และหอหม่น ตวัด พันทนาย ตั้งแห่แต่อกประตู
 พรหมทวารด้วยเครื่องสูง ครนเสด็จถึงพลบพลาแดง เจ้ากรมปลัดกรม
 หอหม่นวงออกไปเผ่าณ ทองตั้งนามนอกกำแพง ขุนตำรวจได้คอยรับสั่ง
 และเกณฑ์ให้ตั้งประว้าข้าง ห้ามปรามตามซ้ายขวา ถ้างทรงพระกรุณา
 ให้เร่งข้างเร่งเกณฑ์แห่ ขุนตำรวจได้รับสั่งเดวดให้หอหม่นไปเร่ง

ถ้าเสด็จไปทอดพระเนตรเสื่อตระวางท้ายถรณ์นั้น เจ้ากรมปลัดกรม
 นั่งผ้าไหมเกยวผ้าเกยว ถอกหอกแห่เสด็จแต่พระทงทรงบนไป ครน
 เสด็จชนพลบพลาแดง เจ้ากรมปลัดกรมชนรักษาหนาทหนาทพระทง
 ขุนตำรวจได้คอยรับสั่ง และดับพระราชโองการ และให้หอหม่นชักหุ
 ถอดเสื่อ และหอหม่นตวัด พันทนายรักษาหนาทตามซ้ายตามขวาให้
 ถอดผ้าหอกออกไว้ทุกคน

ถ้าเสด็จเป็นการปรกติเป็นกระบวนประพาศและทอดพระเนตรเสด็จ
 แห่งใดนั้น ให้นำแหวนใหม่หุ้มเสด็จหนวดเกี้ยวมาเกี้ยว ถอดออกให้
 ตามกระบวน ครั้นเสด็จถึงพดบพดาแล้ว เจ้ากรมปลัดกรมหัวหมน
 ควดดีพนทนาย ขนรักษานาหาคอยรับสั่ง คัจฉาหนึ่งตระวางเสด็จท่ายสระ
 เสด็จทรงพาหะพระที่นั่งสั่งไต่ และเสด็จด้วยฉลอมพระบาทกต ทรง
 ครัดสั่งประการใดมิได้จำเพาะข้อ ถ้าแต่ในพระราชวัง เป็นพนักงาน
 ชาววังรับสั่ง นอกพระราชวังพนักงานขุนค้ำจวนได้รับสั่ง

ถ้าทรงว่าพดเข้าพดายนั่น เจ้ากรมปลัดกรมผู้อยู่เวรเข้ามา
 คอยกราบทูลพระกรุณาด้วยตมกลาตมอ่อน ครั้นเสด็จไปทรงว่าเจ้ากรม
 ปลัดกรม ซึ่งอยู่เวรประณมมือไหว้เสด็จไปจนถึงสถานทรงว่า ณ ส่วน
 กระจ่างแดดเผ่าคอยรับสั่ง ครั้นจวาง (คือจวงรอก) เรียกหัวหมนควดดี
 ค้ำจวนเดวชนไปจวาง และเกณฑ์ให้คอยค้ำจวนบ้าน ถ้าพานว่า
 บกเบิกคิดเข้ามานั้น ไต่เอาบัญญัติกราบทูลพระกรุณาตามข้อทุกทรง

ถ้าทอดพระเนตรการสิ่งใด ๆ ดุจแต่จะดูไม่นั้น เจ้ากรมปลัดกรม
 เผ่า และตรวจตราการ

ถ้าเสด็จออกประคิษาย ทอดพระเนตรข้างบารุ ข้างผัดพาน
 ถวายตัว ในพระราชวังนั้น เจ้ากรมปลัดกรมนำส้มปักใหม่หุ้มเสด็จ
 คาคาดดาบ ไหว้เสด็จไปถึงท่ทอดพระเนตร แดงเผ่าคอยรับสั่งและหัวหมน
 ควดดีค้ำจวนเดวคอยห้ามปราม และพนทนายถือส้มตำวรกษาศระที่นั่ง
 ตามซ้ายตามขวา และเจ้ากรมปลัดกรมค้ำจวนเผ่าทูลละของ ๆ อยู่ ณ ท
 ไต่ ๆ และไหว้เสด็จกต ถ้าทรงสั่งให้สั่งไปเอาราชการประการใด ๆ นั้น
 ขุนค้ำจวนรับสั่งแล้ว สั่งให้แคปลัดค้ำจวนหัวหมนควดดี ไปตามควรด้วย

ขอราชการใหญ่หน่อย ถ้าทรงตั้งจำเพาะ จึงให้ขุนตำรวจไปตามรบตั้ง
แต่เรือตามแต่เจ้านมโด้ห้าม

ถ้ารบตั้งไซ้และผู้จะไปเอาราชการนั้น ให้กราบดำทมิ แด้วคตตาม
ถอยหลังออกไปสุดที่เฝ้า แด้วกราบถวายบังคมอ้อดำทมิจ้จวงไป ถ้า
แขกเมืองเขากกราบถวายบังคม และเจ้ากรมปลัดกรมแท้เสด็จแต่พระที่นั่ง
บรรยงกระตนาสันชนไปทรงเครื่อง ณ พระที่นั่งสัตว์เพชฌัญปราว้าท เกณฑ
ให้ห้ามปากเสียงคำดังตคหน้าฉาน มีให้ลมเด้าแปลกปลอดม แต่้นอก
กำแพงแก้ว หนาพระที่นั่งสัตว์เพชฌัญปราว้าท พิหารส้มเด้าออกไปและ
เกณฑตำรวจเดวไปคอยแขกเมือง ทำคอยคน ๓ ชักคนคน ๓ คำดาวดด
ดะพานข้างคน ๓ หน้าวงกวราคน ๓ ถ้าแขกเมืองมาถึงคาบตใด ผู้คอยฉิง
นำบอกมหาดเล็ก ๆ กราบทูลพระกรุณา ถึงหน้าวงควราเดวจึงแต่คจจน
ไปทรงเครื่อง

อนึ่งถามการได้กั้นตลงตั้ง เจ้ากรม ปลัดกรม นึ่งส้มบักถาย
หม่เด้อครย ได้พอกเกยวตามบรรตาคักกิด ถ้าแต่คจเป็นการพยหาบตรา
เจ้ากรมปลัดกรมนึ่งส้มบักถาย หม่เด้อหน้าวงเกยวเจยรบาค เจ้ากรม
ตะพายกระบ ปัดกรมคาคตตบ หวหม่นถ้อหอกตะพายคาบ ควดี
คาคตตบ พันทนายตะพายคาบแต่ตามกระบวณเกณฑให้ลูกช่องแต่ในกรง

อนึ่งถ้าทรงบนนพน พนักงานตำรวจในชายขวาได้ตงบ้อมบักเข้า
ชีโตปอม ถ้าทรงให้ชาทลตะของ ๆ หดขยงบนนพน ตำรวจในก้ไดตง
บ้อมบักเข้า และเจ้ากรมปลัดกรมผู้อยู่เวรได้ตรวจเอาบัญชีผู้ยงฝักยงถูก
กราบทูลพระกรุณา

ถ้าแต่คจจนเรือ ศรัดี๊กหตาด } ไปแห่งใดนนั้น เรือปลัดตำรวจหน้า
กราบ

เด็ดจาดำหนึ่งตามเวร เวรเจ้ากรรมปลดกรรมทงนตามเด็ดจาดำ เวรตาม
 ชนหนึ่งแต่เวรเจ้ากรรมต้องดำ และเวรเจ้ากรรมปลดกรรมทงนอยู่ชนต้อง
 ถาทรงตั้งไซ้เรือชนหนึ่งไปดำหนึ่งแถว จึงให้เรือชนต้องรบชนไปให้
 คงชนหนึ่งต้องดำอย่าให้ขาดได้ ถ้าเป็นทางคดของแคบนั้น เกณฑ์
 หวหมนตวัดพันทนายถ่อหอกแห่งต้องฟากคดอง เพดากดางคั้นให้เอา
 คบไปปักวางร้านเพดงด้วย แต่สระพานหันนเกณฑ์ให้พันทนายคอยจุก
 ช้องทงต้องฟากสระพาน ถ้าเพดาคำให้ทนายคบเอาคบปักข้างตะดอกลง

ถ้าเด็ดจไปพระราชทานกฐิน เพดาคำนั้นให้เกณฑ์ปลดดำววด
 ถ่อหอกแห่งเด็ดจชนวด ๆ ตะคน และเกณฑ์หวหมนตวัดพันทนายถ่อมวง
 และคนวอดทกวด ถ้าเด็ดจเป็นการพยุหบาทราทรงเรือพระทงนกง มหา
 เทพมหามนตรนุ่งส้มปักตายไล่เสือครุยไล่พอกเกยว (ไปตง) หนาเรือ
 พระทงนง บอกมหาดเล็กถ่อพระแดงคอยตขงด้วย

ถ้าเด็ดจทางสถิตมารคแห่งใด ๆ มีหัตถกร้อยหัตถกรวย ชนตำววด
 ได้ถ่อระยะทางกราบทอดตามระยะ และพนักงานตำววดในใต้ตขงชนเกย
 ด้วย ถาทรงรถยางโตตั้งน มหาเทพมหามนตรไชชนขบรคณหนึ่ง ถ้า
 เด็ดจประพาสบวณ เจ้ากรรมปลดกรรมไปคู้ทบวเดวเอามากราบทูด ถ้า
 เด็ดจไปทอดพระเนตรการวัดวาอารามในกรงนอกกรง ถ้าในกรงคจหนึ่ง
 ไปวัดเจ้าปราบน (ทรง) พระเสด็จหลังคา เจ้ากรรมปลดกรรมนุ่งส้ม
 บักใหม่ห่มเสือครุยคาดดาบแห่งเด็ดจเซาทประทับพระเสด็จไป และ
 หวหมนตวัดพันทนายตงแห่นอกประคุมหาโภกราชด้วยเครื่องตุง ไป
 เกณฑ์จุกช้องด้วย ถานอกกรงคจหนึ่งไปวัดหินตรา วัดพระยาคำน
 แห่นอก ถ้าเด็ดจไปแห่งใด ๆ มีทประทับรอนน หวหมนตวัดพันทนาย
 ใต้อยุรักษาประตูถ่อมวงตามซ้ายตามขวา ถ้าเด็ดจประทับแรมเพดา

กต่างคันไต้ตั้งโคมราย หน้าฉาน ตำรวจในคู่ ๑ ตำรวจใหญ่คู่ ๑
 ตำรวจนอกคู่ ๑ รวม ๓ คู่ และได้เอาปืนคาตะ (กระบอก) ไปตั้ง
 ตำรวจในซ้ายบอก ๑ ขวาบอก ๑ ตำรวจใหญ่ซ้ายบอก ๑ ขวาบอก ๑
 ตั้งรายหน้าฉาน ๔ ทหารในซ้ายบอก ๑ ขวาบอก ๑ ตั้งในประตูหน้าฉาน
 รวม ๒ บอก ตำรวจในซ้ายขวา ตรวจกองร้อย กองซุ่ม กองคอยเหตุ
 หมายช้าง หมายม้า และตำรวจนอกซ้ายขวา ได้ตรวจล้อมวงทหารใน
 ล้อมวงฮาด้าวี้เคษ ตั้งกองแทรก เจ้ากรมได้เอาบุญชักรวมทุกเพศ
 ต้องท้มทุกวัน ถ้าประพาสถ้าประพาสเขา กรมฝ่ายในพระส่นมโดย
 เล็ดจันน เจ้ากรมปลัดกรมแห่นอก ชาวทชนท้อออกไปให้ไกล แต่พอ
 เรียกโดยน้ให้ระแวดตระวงคนควาด อย่าให้มเหตการณ้ใด (ตรงนั้งตั้ง
 ว่ากระบอก) ให้หุดหมนตวัดพันทนายแห่แข่งออกไปชนนอก

แต่ตำรวจในซ้ายขวานน เรือพระทงมดตงกรตนาฉัน ๑ เรือ
 พระทงมราชดัมเสฟ ๑ เรือนาคคู่ ๑ เรือมังกร ๒ คู่ เรือทกทวง (ทก
 กะทอ) คู่ ๑ เรือวรสังห์ (นรสังห์) คู่ ๑ เรือโต ๒ คู่ เรือกิเด็นคู่ ๑
 เรือไซมตญาคู่ ๑

ตำรวจนอกขวา เรือไชยเหินหวา ๑ ตำรวจนอกซ้าย เรือไชย
 หลดาวทอง ๑ รวม ๒๐ ลำ ออกรับเงินสำหรับเล็ดจันนทวงมา

และการพนังงาน หอพระ หอพระมณเฑียรธรรม และหอหนังสือ
 หอดวด หอพระเทพบิดร หอพระเทพอกัน ธรรมาฉัน เคียงดวด
 ทพระสังฆพคมโดยกชน

ตำรวจในรวมกับตำรวจใหญ่ พระทงมสู่วรณปฤษฎาฉกั พระ
 ทงมศรีวัดกหดาด ๓ ชน ชนเคียว หลงคาทของพุดคาต ประพาสโอง

พระตำหนักและชาลา และโรงสำหรับไว้เกยช้าง และที่ประทับพระ
เสด็จພັດພຸດພາດຕະທັຣຽງ ມາຫາພິໄສຍາຮາຣດຕະຣທຽງຍາງໂຕ້ຊິງ ຈນວນ
ທາງເສັ້ຈຸໂຮງແຮ່ງໃນ ໂຮງເກື້ອມຫາດເດັກ ໂຮງແຮ່ງບັນດັນໃນ ທີມຕາບ
ຕຳຽວຈຸໃນ ທີມຕາບສາວວັງໃນ ໂຮງອາດັກຊນ ຕັ້ກໂຮງບັນໂຫຼຍບັນນ້ອຍ
ໂຮງມາຫາພິໄສຍາຮາຣດ ໂຮງທ່ອຣະພັງທ່ອຣະ ໂຮງຂ້າງຄັນ ໂຮງມ້າຄັນ
ສານເຮືອໄຮ່ຂ້າງ ອ່າງແກ້ວ ນ້ຳພ່ອ່າງແກ້ວ ທ່ອນ້ຳ ຣະທັດນ້ຳ

ຕຳຽວຈຸນອກຽມກັບສັນມ ພະຕຳນັກເກື້ອນທ່ອດທ່ອດພະບັງຄນ
ພັກງານສັນມຊ້ຳຍຸວາ ຕຳນັກເກື້ອນພະຣາຊທານ ພັດພຸດພາດຂ້າງໃນຈນວນ
ທາງເສັ້ຈຸກຽມຝ່າຍໃນ ຄັງຝ່າຍໃນທ່ຽງ ໂຮງສະຕິງ ໂຮງເຫຼ້ຍ
ທີມັກເທັດັນ ທີມສນທ ທີມໂສດນ ເຮືອນເພດິງ

๗) ตำนานหน้าที่กรมวัง

อย่างธรรมเนียมแต่ก่อนธรรมเนียมราชการกรมวัง เจ้ากรม
ปลัดกรมต๋อด้ຣາຊມັນຕຳຽວເຈດ ໃຫ້ເຊັດເປັດຍັນກັນເຂົ້າເວຣໂປຣຈຳສ່ອງ
ຣົບຣາຊກຣາຊອຣບຣັ່ງ ດຳມກຳຣັ່ງຄຣາມ ແລະຂ້າຕັ້ກຍັກເຂົ້າມາໃນຂອບຂັດທ
ເສັມາ ເສັ້ຈຸໄປຣັທັບແຮມຕຈຸທັ່ງພະພຸທຣາທ ເມັອງດພຽນນ ເພດາຕຳ
ໃຫ້ນອນຣະຕມປຣະຈຳສ່ອງທ່ຽງ ໔ ເວຣ ຖ້າເສັ້ຈຸອຽງກຽງຄັດ ມັທເສັ້ຈຸໄປ
ປຣັທັບຣ່ອນແຮມອຽງແທ່ງໂຕ້ຄັດ ຖ້າເສັ້ຈຸທຽງພະຣາຊຍານ ທຽງພະເສັ້ຈຸ
ທຽງວອ ທຽງຣດ ໄປຂ້າງຜ້າຂ້າງໃນເບັນພັກງານ ສາວວັງໂຕ້ເຮັງ ຖ້າ
ທຽງຕຣັຣປຣະກຳໂຕ ມີໂຕ້ຈຳເພາະສ່ອໃນພະຣາຊວັງ ຜ້າພັກງານ
(ທັມຕະບັບທັມໃນທ່ອພະສັມຕັດແຕ່ທ່ານ)

ตำราราชาภิเษกครึ่งกรุงศรีอยุธยา

วัน & ๖ ๒ คำ จดศักราช ๓๓๕๕ ปีเถาะ เบญจศก (พ.ศ. ๒๓๒๖)
เจ้าพระยาเพชรพิไชย เจ้าพระยาด้ขรรคมณเฑียร พระยาราชดังกรม
พระยาอภัยมณเฑียร นางพรอมกนแดงกัญหามายซึ่งท้าวการพระราชพิธีราชา-
ภิเษกครึ่งในหลวงวัดพระโตไว้สำหรับหอหลวงฉบับ ๑

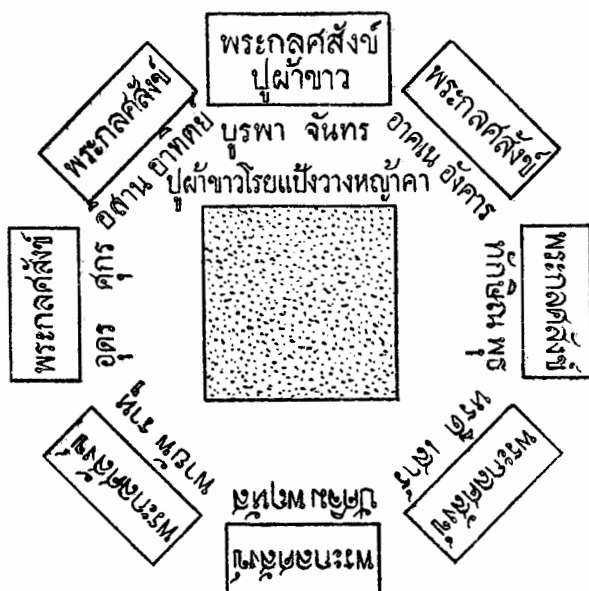
ตั้งเตียงแว่นพามได้ดัดได้มเพดาน ตั้งบนพระที่นั่งด้รวเพชฌ
ปราสาท มีพธังฆพธพราหมณ์ เทียนไชยพระสังฆราชจตุ เทียนราว
ในหลวงทรงจุดบูชาพระ พระไชย พระขันษา พระมนตภิเษก พระ
เตาเงิน ๑ พระเตาทอง ๑ พระเตานาค ๑ พระเตาดัมฤทธิ ๒ พระนพ
พระมหาดังชกษณาอัญญ พระได้มาธิบต ๑ พระฉัตรไชย ๒ พระเกี้ยวพ่าย ๑
พระมหาธงไชย ๑ พระกระบี่ชูช ๑ พระแต่งง้าวเจ้าพระยาเด็นพดพ่าย ๑
พระแต่งชอศข้างดม ๑

เครื่องตั้งบนเตียงแว่นพ่า หีบพระขำมรงค์ ตั้งพระมาดาเบียง
ฉลองพระองค์เกราะ ๑ ฉลองพระองค์นวม ๑ พระเตาเบญจกพยมพระ
ยนิตรอง & พระมหาดังवादพราหมณ์ด้รยออ่อน เค็ดฉัตร ๑ ผ่าต
กัมพด ๒ เบญจกษกษณัท พระมหามงกฏ ๑ พระขรรค์ไชยศรี ๑
พสนผกมะขาม ๑ ชารพระกร ๑ ฉลองพระบาท ๑ รวม & ตั้ง พระแต่ง
บนคาบชดขำมแม่น้ำดะโตง พระแต่งหอกไชย พระแต่งชองง้าว พระแต่ง
คาบชะเตย พระแต่งเขนม้คาบควย พระแต่งจักร พระแต่งกร็ศูต พระแต่ง
เกาทัณฑ์

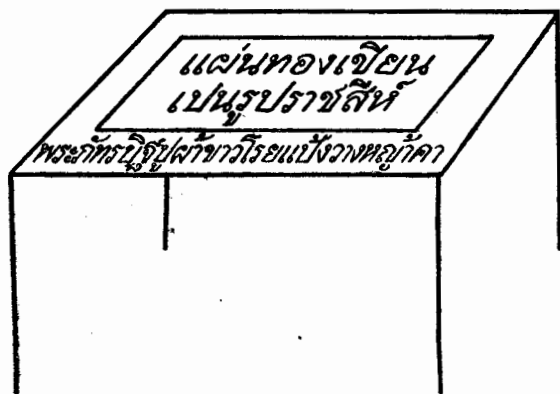
ช้พธพราหมณ์ตั้งพระอศักร ๑ นางอมาภคอดิ ๑ พระนารายณ์ ๑
นางตกษม ๑ รวม & ทาพธพราหมณ์ควยทง ๓ วัน เจ้าพนักงานปลุก

โรงพระกระยาสานข้างพระที่นั่งสุวรรณพิฆเนศวรปราสาทเป็นพระมณฑป มี
 นาคช้อยช้อยคองมีใบโพช้อย หงคาบแผงปฐมาชวนอก มีเพดานผ้าขาว
 มีดอกจำปาทองห้อย มีมานชาดแคะมณฑปหุ้มผ้าขาว มีราชตรีฉัตรทอง
 ฉัตรเงิน ฉัตรทอง ฉัตรนาก ฉัตรเบญจรงค์ ต้นกดย ต้นออย ดอก
 หมาย ดอกมะพร้าว ประดับตามธรรมเนียม มีเตียงลาดเดื่ออ่อน ผ้าขาว
 ปูข้างบนเดื่ออ่อน ถาดทองแดงปากกว้าง ๓ ศอกตั้งบนผ้าขาว เมื่อแรก
 ตั้งการพระราชพิธี ๓ วันนั้น ในหอดวงทรงพระภษาดายพันชาวดอง
 พระองค์ทรง ทรงพระมาดาพระเต้าตั้งตั้งหัวา เด็ดจเพดาบายไปทรงฟัง
 ดัดทอง ๓ วัน ทรงพระมาดมคง

ครนนวนรงชนถงถูกษจระราชาภิเศกน ในหอดวงเสด็จชนไปแต่
 เพดาเข้าทรงคัดทรงประเคนถำรบพระตั้งช้แคว เมื่อจะเสด็จตั้งไปโรง
 พระกระยาสานน พระมหाराชครูเชิญเสด็จทรงเดื่อถอดทรงผาดอด
 พรหมณเชิญพระไชยนำเสด็จ และพระตั้งช้ถงไปด้วยคอยถูกษอยู่
 ครนได้ถูกษเดื่อให้ ไหรชกถอดม ชาวพระภษามาถาดววยเควองพระมรธา
 ภิเศก แดวชาวพระมาดาชนศรีดียมพรหงนาคให้ถัชรา ครนตั้งแคว
 แดวพระตั้งช้ราชาคนระอชการผายถ่มถระตนาพระเคาเงิน พระเคาทอง
 พระเคานาก พระเคาถ่มถูกษแคว พรหมณถวายนาวพระกรต นาวพระตั้งช้
 ถะเตาพระเควระหแคว ทรงพระภษาดายพันแดงถอดองพระองค์ทรงชน
 มานบนพระทง เด็จชนนงบนคังไมมะเดือกวางจตรตั้งศอกคิปปฐาขาว
 ไรยแบ่งวางพญาคาผ้าขาวปกบน ผนพระพคตวไปทศถำถน มถงนอย
 ถวางศอกหงคตงพระอฐิทธิ ตั้งกรต ตั้งตั้งช้ ทงแปดทศตั้งน

มีผ้าขาวปรองพระ พราหมณ์ถวายนาพระมหาตั้งชทักษิณาวฏ
 ในห้วงรับด้วยพระหัตถ์ตรงพระพักตร์แต่ด้วยหน้อยหนึ่ง พราหมณ์
 ถวายราชสมบัติ ถวายเวท ถวายมนต์ ถวายไชย ฉะนั้นพระองค์ไปรอบ
 ทงแปดทิศ แล้วจึงเสด็จขึ้นบนพระภทรบรู มีผ้าขาวปูแล้วโรยแป้งวาง
 หน้าค่า แล้วปูแผ่นทองเขียนรูปราชต์หัตถ์ด้วยชาตหรุกุณปกบนผ้าขาวดงน

พราหมณ์ถวายพระสุพรรณบัตร ถวายพระมหาสังฆวาทสร้อยอ่อน
 ถวายพระเศวตฉัตร ถวายผ้ารัตกัมพต ถวายพระมหามงกุฏ ถวาย
 พระขรรค์ไชยศรี ถวายฉลองพระบาท ๘ คู่ แต่ถวายอัญญา
 พระแสงปืน พระแสงหอกไชย พระแสงดาบชะเดย พระแสงของ้าว
 พระแสงจักร พระแสงตรีศูต พระแสงเขน พระแสงเกาทัณฑ์ ๘ คู่
 แต่พราหมณ์ถวายไชยถวายพร แต่จึ่งมรบัดงแก่พระมหाराชครูผู้ใหญ่
 ว่า พรรณพฤษและสิ่งของทั้งปวงซึ่งมีในแผ่นดินทวชอบเขตแดนพระ-
 นครซึ่งหาเจ้าของทองแหยมได้นั้น ตามแต่สมณะที่พราหมณ์อาณา
 ประชากรจะปรารถนาเกิด จึ่งพระมหाराชครูผู้ใหญ่ซึ่งมีตระกูลรับ
 พระราชโองการเป็นฤกษ์ก่อน แต่เพดานนดับไป ชาวตุดของชุดพระบาท
 จึ่งได้รับราชโองการดับไปได้ ในหดวงทรงไปรอยคอกพิกุดเงินคอกพิกุด
 ทอง แต่พราหมณ์เอาพระมหาสังฆวาทสร้อยกุดองอินทเทวีประ โคม
 มะโหระทกเศวตสังฆมะโหระขัณฑ์ไม่ประ โคมแต่ ในหดวงเสด็จไปทรง
 เกรียง ชาวพระภิกษุมาตาดถวายพระสนับเพลาเชิงงอนสองชั้น ภูษารวด
 จะยจับใจโยค รัดพระองค์หนามขนุน ทรงฉลองพระกรนอย ทรงฉลอง
 พระองค์ส้นนอก รัดพระองค์เครงเห็นพระแสงกนหยนภันต์ ทรงพระ
 ขำมรงค์พดอยต่างกัน ทรงพระชฎาพระเกี้ยวแหวนแดงรวม ๘ คู่
 มหาตเด็กถวายพระแสงใจเพชร ฉลองพระบาท เด็ดจันพระราชยาน
 แท้เกรียงสูงเป็นกระบวนลงมาพระตำหนักถ่อนกระต่าย เด็จจการ
 มกฏหมายเจ้าหมื่นไวยวรนาถทำไคตงว่า เมื่อต้นเกล้าถนกระหม่อม
 ในพระบรมโกศชนปราบคาภิเชก บิณดู เอกคกน ทงการพระราชพิธี
 ดงฆพพพราหมณ์บนพระทงพมานวตยาองหน้า เจ้าพนกงานทำการและ
 ดงเกรองทงปองเหมอนกน นิดกนแต่ไม่ดงพระภทริฐ ไม่ถวายเบญจ

กกุฏภณทัต ติงคตังใหญ่่น้อยแปดทิศ เด็ดจขนบนตงกตาง พราหมณ
ถวายนาพระมหาสังข์ ถวายราชดัมบัต ถวายเมือง ถวายเวทมนต์
แล้วถวายไชย

เมื่อครั้งในหอดวงพระทนต์รียามรินทรชนผ่านพิภพนัน หาเด็คจ
ขนบนพระภักทวิรูไม เด็ดจขนแต่บนตงอฐุทิศ ทำอย่างในหอดวงใน
พระบรมโกศ ข้าพเจ้าจำได้แต่เพียงนี้ แล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรด
กระหม่อม

เมื่อครั้ง บิณดู นพศก ในหอดวงในพระบรมโกศทรงพระกรุณาตั้ง
กรมเทพพิช ว่าดัมเด็คพระเจ้าดุกเชอ เจ้าฟ้ากรมชนพรพินคนนใหญ่ก
ขนบนกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ครองนตงพิชดวดพระพุทขมนต
พระทนต์รเพ็ชฎปราคาต ๓ วัน ตงเครื่องตงปวงอย่างเนดิมพระคําหนก
ปลุกโรงริมพระทนต์รเพ็ชฎปราคาต ตงเคียงทตั้งรมวราชวคตครตกรง
ฉัตรเงิน ฉัตรทอง ฉัตรนาก ฉัตรเบญจรงค์ ตามธรรมเนียม ครนเขาท
ตั้งแล้วพระตั้งฆรัตนาพระพุทขมนตแล้ว พราหมณถวายนากรัตนาดังข
แล้วทรงพระภูษาตายเขียนทองจับโจงหางหงส์ ทรงฉดองพระองค์กรอง
ทอง ทรงพระมาดาพระเด้าตั้งดีแต่ด ทรงพระเส็ดยงแห่เครื่องตั้งด้ามชน
ตงมาพระทนต์บรยงกรตนาดัน เกณฑแห่หยุคอยุ เด็ดจตงจากเด็ดยง
เปดตองเครื่องแต่เครื่องคนออกเด็ย เด็ดจขนไปเฝ้าในหอดวงบนพระทนต์
เมื่อเด็คจกตบตงมานนเห็นทรงพระแสงดาบญบนฝกมะขามดำหรับพระ-
ราชวงบวร ฯ ทรงอย่แต่ก่อนนตงมา แล้วชนพระเส็ดยงแห่ไปคําหนก
ตั้งนกระต่าย แล้วเจ้ากรมเทพพิชตงมาตั้งหมนเด็มอใจราชมหาดเด็ค

ว่าสมเด็จพระเจ้าตากฯ ไปเฝ้าบนพระที่นั่ง ^{๕๖} ดนเถดาดนกระหม่อม
 พระราชทานพระแสงสำหรับพระราชวังบวร ฯ ให้แก่พระราชทานพระพร
 อดยพระชัยให้เป็นเจ้ากรมพระราชวังบวรสถานมงคลให้รับพระบัญชา
 ให้หมายบอกแก่ข้าทูลตลอดชุดพระบาทฝ่ายทหารพลเรือนให้ทอถน ได้
 ทราบเถดาทราบกระหม่อมแต่ท่าน ^{๕๕}
